

KUNTAKEHITYSLAUTAKUNTA 27.1.2021

MÄNTSÄLÄN YLEISKAAVA 2050 - KEHITYSKUVAT
LIITE 1Teemoittainen yhteenveto saadusta palautteesta sekä johtopäätökset yleiskaavaluonnoksen laatimisen kannalta

SISÄLLYSLUTTELO

Yleiskaavan laatimistarve/ yleistä.....	2
Yleiskaavatyön luonne	2
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT).....	2
Yleiskaavaan sisältövaatimukset (MRL 39§)	2
Maakuntakaavatilanne ja maakuntakaavan ohjausvaikutus	3
Seudulliset tavoitteet ja aluerakenne	3
Väestökehitysarviot.....	4
Maankäytön suunnittelun yhteensovittaminen kuntien rajoilla	4
Yhdyskuntarakenteen kehittämisen periaatteet	5
Mäntsälän yleiskaava 2050:n suhde voimassa oleviin osayleiskaavoihin6	
Yleiskaavan tavoitteet	7
Kunnan yleiset kehittymisedellytykset	8
Kehityskäytävät ja -vyöhykkeet	8
Kirkonkylän kehityskuvat (asuminen)	9
Hyökännummen kehityskuvat	10
Työpaikka-alueet.....	10
Palvelujen saavutettavuus ja palveluverkko	11
Kaupan alueet/ kaupalliset palvelut	12
Varautuminen pitkällä aikavälillä uuteen asemanseutuyhdyskuntaan	
Oikoradalla (Hirvihaara)	12
Kylärakenne	13
Haja-asutuksen edullisuusvyöhykkeet.....	13
Emätilaperiaate	15
Liikennejärjestelmä	16
Saavutettavuus	17
Maantiet.....	17
Rautatiet	18
Liikenteen kärkihankkeet.....	18
Kevyt liikenne.....	19
Joukkoliikenne	19
Kuljetuspalvelut.....	20
Mäntsälä Aero – monitoimikenttähanke.....	20
Rantojen käyttö ja rantarakentaminen	21
Kiviainesvarat.....	22
Pohjavesi	23
Pintavedet.....	23
Hulevesien käsittely ja tulvariskit.....	24
Maatalouden toimintaedellytykset	25
Laajat yhtenäiset metsäalueet.....	25
Viheralueverkosto	26
Luontoarvot ja luonnonsuojelu	26
Rakennettu kulttuuriympäristö.....	27
Rakentamisen sijoittuminen maisemaan	29
Arkeologinen kulttuuriperintö	29
Ympäristöhäiriöt/ Melu	29
Vaikutusten arviointi.....	30
Ilmastovaikutusten arviointi	31

Yleiskaavan laatimistarve/ yleistä

- Uudenmaan ELY-keskus pitää hyvänä, että Mäntsälässä on lähdetty laatimaan koko kuntaa koskevaa yleiskaavaa. Erilaisten kehityskuvien tutkiminen ja kattava taustojen tarkastelu antaa hyvän pohjan yleiskaavaluonnoksen työstämiselle. Uudenmaan ELY-keskus pitää hyvänä, että valmistelutyössä käsitellään kuntaa kokonaisuutena.
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: luonnosvaiheessa on ratkaistava yleiskaavan tarkastelumittakaava koko kunnan alueelle, taajamiin ja mahdollisille muille tarkemmin tarkasteltaville alueille ja edelleen tästä valinnasta juontuva esitystavan tarkkuus.

Yleiskaavatyön luonne

- Perinteinen aluevarausyleiskaavakin voi olla strateginen. Strategisuus on valintoja ja suunnittelussa vaikutusten arvioinnilla on kriittinen rooli (Uudenmaan ELY-keskus)
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: yleiskaavan esitystavan strategisuuden aste ratkaistaan yleiskaavaluonnosta laadittaessa; esim. kehittämisperiaatemerkinnot ovat luonteeltaan strategisia ja niitä voi käyttää rinnan perinteisempien aluevarausten kanssa. Kunnalta puuttuu edelleen ajantasaistettu päästrategia, mutta kunnalla on lukuisia teemakohtaisia strategioita, ja kuntaa koskevat lukuisat KUUMA-seudun, maakunnalliset ja valtakunnalliset strategiat.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT)

- Kehityskuva-aineistossa ei ole käsitelty valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita (VAT) muutoin kuin toteamalla, että maakuntakaavassa sovitetaan yhteen valtakunnalliset ja maakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Yleiskaavassa valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulee konkretisoida osaksi kunnan tavoiteltua kehitystä ja alueidenkäytön pääpiirteitä. Yleiskaavan jatkotyössä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on syytä kirjoittaa auki. Kaavassa tulee arvioida, miten valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet toteutuvat (Uudenmaan ELY-keskus).
- Fingrid Oyj:n voimajohdot ovat maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 22 § tarkoittamia voimajohtoja (Fingrid Oyj).
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet kirjoitetaan auki ja niitä arvioidaan ristiin kunnan yleiskaavalle asettamien tavoitteiden kanssa.

Yleiskaavaan sisältövaatimukset (MRL 39§)

- Yleiskaavan MRL 39 §:n sisältövaatimuksia on syytä pitää esillä heti kaavatyön alusta lähtien selkeänä lähtökohtana. ... On totta, että kehityskuvavaiheessa asioita voidaan esittää vapaammin, mutta kehityskuvan laatimisen ytimeen kuuluu paitsi kunnan tahtotilan esiin tuominen niin myös erilaisten tavoitteiden, lähtökohtien ja reunaehtojen toteaminen. ... Sisältövaatimusten toteutumista tulee avata kaavan vaikutusten arvioinnissa. (Uudenmaan ELY-keskus).

- Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Mäntsälän yleiskaava laaditaan lakien mukaisesti, jolloin mm. MRL 39§ huomioidaan.

Maakuntakaavatilanne ja maakuntakaavan ohjausvaikutus

- Maakuntakaava ohjaa yleiskaavan laadintaa. Kaavatyön kannalta Uudenmaan maankuntakaavoitus on haastavassa tilanteessa. Maakuntavaltuusto on hyväksynyt Uusimaa 2050 - maakuntakaavakokonaisuuden, mutta maakuntahallitus ei ole vielä tehnyt päätöstä kaavan voimaantulosta. Tästä syystä Uusimaa-kaava on toistaiseksi katsottava yleiskaavan selvitysaineistoksi. Tilanne todennäköisesti muuttuu kaavan laadinnan aikana (Uudenmaan ELY-keskus).
- Uudenmaan liitto toteaa, että Uusimaa-kaava 2050-kokonaisuuteen kuuluva Helsingin seudun vaihemaakuntakaava on hyväksytty Uudenmaan maakuntavaltuustossa elokuussa 2020. Kaava ei ole vielä voimassa. Tämänhetkisen tiedon mukaan Uudenmaan maakuntahallitus tulee todennäköisesti käsittelemään uuden maakuntakaavan voimaantuloa kokouksessaan joulukuussa 2020. Ennen uuden kaavan voimaantuloa kuntien kaavoitusta ohjaavat nykyiset voimassa olevat maakuntakaavat. On siis mahdollista, että uusi maakuntakaava tulee voimaan ja lainvoimaiseksi yleiskaavaprosessin aikana, mikä kannattaa ottaa huomioon yleiskaavan valmistelussa.

- Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Uudenmaan maakuntavaltuusto on päättänyt 7.12.2020 määrätä Uusimaa-kaava 2050:n voimaan valituksista huolimatta. Helsingin hallinto-oikeus on kolmella välipäätöksellään 22.1.2021 kieltänyt Uusimaa-kaavan 2050 Helsingin seudun, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavan täytäntönnäpänön hallinto-oikeuteen tehtyjen valitusten johdosta. Hallinto-oikeus antaa päätöksen valituksiin myöhemmin erikseen vuoden 2021 aikana. Uudenmaan ELY-keskuksen lausunnon mukaisesti Uusimaa 2050 - maakuntakaavakokonaisuuteen kuuluvaa Helsingin seudun maakuntakaavaa käytetään Mäntsälän yleiskaava 2050:n laatimista palvelevana selvityksenä.

Seudulliset tavoitteet ja aluerakenne

- Kehityskuvatyössä viitataan Helsingin seudun maankäyttösuunnitelmaan MASU:un ja sen aluerajauksiin. Maankäytön vyöhykkeet ja tavoitteet on kuitenkin päivitetty MAL 2019 -suunnitelmassa, jonka keskeiset maankäytön seudulliset tavoitteet on myös tuotu kehityskuvaselostukseen. Tästä syystä MASU 2050 viittaukset on syytä päällekkäisinä ja vanhentuneina poistaa (Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä HSL).
- Uudenmaan ELY-keskus huomauttaa, että kehityskuvassa on esitetty 70% rakentamisesta asemakaava-alueelle ja 30% kyliin. MAL 2019 sopimuksen mukaan 90% uudesta asuntokaavoituksesta on toteutettava maankäytön ensisijaisille vyöhykkeille kestävien kulkumuotojen äärelle. Mäntsälässä MAL 2019-sopimuksessa tarkoitettua ensisijaista vyöhykettä on ainoastaan keskustaajama. Kaava-aineistosta tulee käydä ilmi, miten ratkaisulla turvataan MAL 2019-sopimuksen asuntokaavoituksen tavoitetaso.

- Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Yleiskaavaluonnoksessa käytetään Helsingin seudun MAL-suunnitelmaa 2019 ja MAL-sopimusta 2020-2031 seudullisten maankäytön, asumisen ja liikenteen tavoitteiden perustana. Koko seutua koskevien tavoitteiden tulkinnan osalta huomioidaan Mäntsälän erityispiirteet suhteessa pääkaupunkiseutuun ja muihin Helsingin seudun kuntiin. MAL-2019 -sopimuksen mukaisen asuntotuotantotavoitteen saavuttaminen edellyttää todennäköisesti Mäntsälän kunnalta nopeampaa väestönkasvua kuin on esim. Uudenmaan väestö- ja työpaikkaprojektien päivitystyö tai yleiskaavan kehityskuvien kehityskuvien KK1 Nykymalliin ja KK2 Kultainen keskitie mukaiset väestökehitysarviot.

Väestökehitysarviot

- Kehityskuvaraporttiin sisältyvät kunnan väestöennusteet vuoteen 2050 kehityskuvavaihtoehtoin. Nopean kasvun vaihtoehdossa arvio kunnan väestönkasvusta on jonkin verran suurempi kuin mihin on päädytty Uudenmaan liiton maakuntakaavatyön taustalla olevien väestöprojektien maksimivaihtoehdossa Mäntsälän kunnan osalta. Uudenmaan liitto on päivittämässä väestöprojektityötään talvella 2020-2021, joten kunta voi halutessaan hyödyntää tuoreita arvioita maakunnan väestökehityksestä yleiskaavan valmistelussa (Uudenmaan liitto).
- Hyvä saavutettavuus 140-tien kasvukäytävällä näkyy selvästi kehityskuvan tausta-aineiston väestökehityksessä. Levannon-Saaren-Kaukalammin väestökehitys on selkeästi positiivisempaa kuin Mäntsälän läntisissä tai Itäisissä kylissä (Levannon vesiosuuskunnan, Levannon kyläyhdistys ry:n ja Saaren kartanon Keudan toimipisteen yhteinen mielipide).
- Mäntsälän tulevaisuutta olisi perusteltua suunnitella ”kultainen keskitie”- mallin mukaisesti (Mäntsälä-seura).
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Uudenmaan väestö- ja työpaikkaprojektien luonnokset vastaavat yleiskaavan kehityskuvien väestökehitysvaihtoehtoja KK1 ”Nykymalliin” ja KK2 ”Kultainen keskitie”. Kuitenkin MAL-sopimuksen asuntotuotantotavoitteiden saavuttaminen edellyttää näitä voimakkaampaa väestönkasvua.

Maankäytön suunnittelun yhteensovittaminen kuntien rajoilla

- Mäntsälän yleiskaavan haja-asutusalueiden kehityskuvatyössä on tunnistettu hyvin Sipoon ja Mäntsälän rajaseudun maankäytön nykytila ja hahmoteltu järkeenkäyvästi alueen tulevaa maankäytön kokonaiskuvaa. Arolan-Jokiseudun alueen katsotaan säilyvän tulevaisuudessakin maaseutumaisena kylänä ja sen reuna-alueena. Sipoon kunnan näkökulmasta kehityskuvassa osoitettu raja-alueen maankäyttö on linjassa Sipoossa valmisteilla olevassa Pohjois-Paippisten osayleiskaavassa esitetyn maankäytön kanssa. (Sipoon kunta)
- Tuusulan kunnan kaavoitus haluaa kiinnittää huomiota ennen kaikkea Hyökännummen taajamaan, sen kehittymiseen ja kiinteään yhteyteen Kellokoskelle. Yhdessä toiminnallisen alueen väkiluku on Hyökännummen 1500 asukkaan lisäksi Kellokosken noin 5000 asukasta. Taajamien kokonaisuutta voisi jatkossa tuodakin vahvemmin esille.

- Askolan ja Pukkilan kunnat toivovat, että toisessa yleiskaavan vaiheessa tulee tehdä yhteistyötä rajakuntien kanssa muun muassa ylikunnallisten retkeilyreittien, yhtenäisten ekologisten verkostojen (osayleiskaavassa MLY) ja kylien julkisten joukkoliikennereittien osalta.
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Huomioidaan erityisesti Hyökännummen taajaman osalta kuntarajan ylittävät tarpeet ja tavoitteet.

Yhdyskuntarakenteen kehittämisen periaatteet

- Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL) pitää kaavatyön taustalla olevia kuntastrategian ja Mäntsälän alueidenkäytön tavoitteita hyvinä ja pitkälti MAL 2019 -suunnitelman kanssa linjassa olevina. Keskeisimpänä on uusien asukkaiden, palveluiden ja työpaikkojen sijoittaminen nykyisen yhdyskuntarakenteen sisälle. MAL 2019 -suunnitelman kärkikeinona maankäytön osalta on kasvun ohjaaminen nykyiseen yhdyskuntarakenteeseen ja joukkoliikenteen kannalta kilpailukykyisille alueille. Kehityskuvatyön nopeamman väestönkasvun skenaariot sisältävät kuitenkin myös melko laajoja yhdyskuntarakenteen laajennuksia. Tästä herää kysymys: onko nykyrakenteeseen tukeutuminen riittävää, vai pitäisikö sen olla kunnianhimoisempaa?
- Kehityskuvatyön selostuksessa nostetaan esiin etenkin kirkonkylän ja asemanseudun sekä niiden väliin jäävän alueen tiivistäminen. Tämä on HSL:n mielestä erittäin kannatettavaa. Tämä alue on myös MAL 2019 maankäytön ensisijaisesti kehitettävää vyöhykettä Mäntsälässä. Vyöhykkeiden määrittelyn taustana toimii etenkin saavutettavuus kestäväillä kulkumuodoilla.
- Riippumatta siitä, mikä kehityskuvavaihtoehto valitaan jatkokäsittelyyn, kaavassa on syytä selvittää ja arvioida eri alueiden toteutumisjärjestystä keskustaajamassa ja Hyökännummella. Nämä asiat on syytä tuoda myös määräyksiin. (Uudenmaan ELY-keskus)
- Kunnan kehittämisen tärkeimmän painopistealueen tulee olla nykyinen keskusta ja asema lähivaikutusalueineen. Myös yleiskaavan kehityskuvatyössä on tunnistettu keskustan alueen maankäytön tehostamisen potentiaali esimerkiksi kestävän liikkumisen edistämisen, monipuolisen palvelurakenteen tukemisen ja ympäristön laadun kehittämismahdollisuuksien kannalta. Jos merkittävä osa kunnan kasvusta suunnataankin muualle, heikentyvät keskeisimpään alueeseen liittyvien tavoitteiden toteutumismahdollisuudet eikä potentiaalia hyödynnetä täysimääräisesti. (Uudenmaan ELY-keskus)
- Uuden maakuntakaavan yleisissä suunnittelumääräyksissä korostetaan keskuksen ja siihen tukeutuvan taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen ensisijaisuutta ympärivuotisen asumisen ja työpaikkarakentamisen ohjauksessa (Uudenmaan ELY-keskus).
- Sekä voimassa olevissa maakuntaaavoissa että elokuussa 2020 hyväksytyssä Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa korostuvat alue- ja yhdyskuntarakenteen kestävyteen liittyvät tavoitteet ja suunnitteluperiaatteet, kuten keskusten ja kestävän liikkumisen edellytysten tukeminen, nykyiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen tukeutuminen ja rakentamattoman alueen vaaliminen. Kestävän liikkumisen mahdollistavilla vyöhykkeillä sijaitsevien keskeisten solmujen ja niihin tukeutuvien rakennettujen vyöhykkeiden nykyistä tehokkaampi hyödyntäminen, ”kasvu sisäänpäin”, on edullinen suunnitteluperiaate esimerkiksi ilmaston, sosiaalisen kestävyuden,

talouden ja luonnon monimuotoisuuden kannalta. Mäntsälän kunnan yleiskaavatyölle asetetut tavoitteet, kuten kasvun ohjaaminen olevaan rakenteeseen (Kirkonkylä ja kylät) niitä täydentäen, ympäristön arvojen vaaliminen, kevyen ja joukkoliikenteen toimintaedellytysten edistäminen, eri elinkeinojen tukeminen jne. ovat pitkälti linjassa maakunnallisten tavoitteiden kanssa (Uudenmaan liitto).

- Kunnan kehittämisen tärkeimmän painopistealueen tulee olla nykyinen keskusta ja asema lähivaikutusalueineen. Myös yleiskaavan kehityskuvatyössä on tunnistettu keskustan alueen maankäytön tehostamisen potentiaali esimerkiksi kestävän liikkumisen edistämisen, monipuolisen palvelurakenteen tukemisen ja ympäristön laadun kehittämismahdollisuuksien kannalta. Jos merkittävä osa kunnan kasvusta suunnataankin muualle, heikentyvät keskeisimpään alueeseen liittyvien tavoitteiden toteutumismahdollisuudet eikä potentiaalia hyödynnetä täysimääräisesti (Uudenmaan liitto).
- Uuden maakuntakaavan yleisissä suunnittelumääräyksissä korostetaan keskuksen ja siihen tukeutuvan taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen ensisijaisuutta ympärivuotisen asumisen ja työpaikkarakentamisen ohjauksessa. Uudessa hyväksytyssä maakuntakaavassa on [teemaan liittyviä] yleisiä suunnittelumääräyksiä (Uudenmaan liitto).
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Kirkonkylässä painotetaan keskustan ja asemanseudun ympäristöjä sekä näitä yhdistäviä alueita. Yleiskaavassa vastataan seudullisiin asuntotuotantotavoitteisiin: asumisen alueet mitoitetaan ja ajoitetaan siten, että MAL-asuntotuotantotavoitteet voidaan täyttää. Samaan aikaan pidetään taajamien yhdyskuntarakenteen ehyenä ja kestävän liikkumisen muotojen valinnan mahdollistavana. Taajamien ulkopuolella pyritään varmistamaan kyläkoulujen kestävä käyttöaste luomalla rakentamismahdollisuuksia erityisesti kyläkeskuksiin.

Mäntsälän yleiskaava 2050:n suhde voimassa oleviin osayleiskaavoihin

- Kaavaluonnosta työstettäessä on hyvä arvioida, mitä hyötyjä tai haittoja on mahdollisella osayleiskaavojen voimaanjättämisellä tai kumoamisella (Uudenmaan ELY-keskus).
- Yksityinen mielipide M2 ihmettelee kylärakenteen ja hajarakentamisen periaatetta. Mitä pitää sisällään "Arola-Jokelansseudun osayleiskaavan rooli tarkentuu työn kuluessa"?
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle:
 - Mäntsälän yleiskaava 2050:ssä tutkitaan kunnan yhdyskuntarakenteen kehittämisen periaatteet pääpiirteissään. Lähtökohtaisesti tietyllä alueella voi olla voimassa vain yksi yleiskaava kerrallaan – MRL:n näkökulmasta kaikki yleiskaavat ovat esitystavan tarkkuustasosta ja suunnittelumittakaavasta riippumatta samanarvoisia, jolloin samalle alueelle hyväksytty uudempi yleiskaava kumoaa vanhemman. Kuitenkin erityisillä tarkoin määritetyillä voimaanjättämismääräyksillä voidaan jättää alueelle aiemmin laadittu yleiskaava osittain (alueellisesti tai sisältöteeman perusteella) voimaan.

- Yleiskaavan luonnosvaiheessa esitetään, miltä osin Sälinkään-Soukkion ja Arolan – Jokelanseudun osayleiskaavoja on mahdollista tai tarpeellista määrätä jäämän voimaan. Tämä riippuu puolestaan lopullisesta koko kunnan yleiskaavan tarkastelumittakaavasta, esitystavasta ja käytettävistä merkinnöistä. Mikäli osayleiskaavaoista määrätään osia jäämään voimaan, on voimaanjättämismääräyksen oltava yksiselitteinen ja suhteen koko kunnan yleiskaavan ja voimaan jätettävien osayleiskaavan osien välillä selkeä.
- Peruslinja on, että koko kunnan yleiskaavassa ei voi käsitellä rakentamiseen varattavia alueita niin yksityiskohtaisesti kuin tarkemmissa osayleiskaavoissa. Voimaanjättämismääräystä muotoiltaessa on ratkaistava, kuinka paljon tällaista tarkempaa ja edelleen koko kunnan yleiskaavan tavoitteiden mukaista rakentamisen ohjausta menetetään, jos em. osayleiskaavat kumotaan koko kunnan yleiskaavan hyväksymispäätöksen yhteydessä.

Yleiskaavan tavoitteet

- Kunnalla ei ole omia ilmastositoumuksia eikä sen kuntastrategiassa ole suoria ilmastomuutoksen hillintään liittyviä linjauksia. Mäntsälän valinnat kytkeytyvät kuitenkin KUUMA-kuntien ilmastohjelmaan, Hiilineutraali Uusimaa 2050 -ilmastotiekarttaan ja kansallisiin ilmastotavoitteisiin. Myös kunnan allekirjoittaman Helsingin seudun MAL-sopimuksen keskeisinä lähtökohtina on kansainväliset ja kansalliset ilmastotavoitteet (Uudenmaan ELY-keskus).
- Sekä voimassa olevissa maakuntakaavoissa että elokuussa 2020 hyväksytyssä Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa korostuvat alue- ja yhdyskuntarakenteen kestävyteen liittyvät tavoitteet ja suunnitteluperiaatteet, kuten keskusten ja kestävä liikumisen edellytysten tukeminen, nykyiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen tukeutuminen ja rakentamattoman alueen vaaliminen. Kestävä liikumisen mahdollistavilla vyöhykkeillä sijaitsevien keskeisten solmujen ja niihin tukeutuvien rakennettujen vyöhykkeiden nykyistä tehokkaampi hyödyntäminen, ”kasvu sisäänpäin”, on edullinen suunnitteluperiaate esimerkiksi ilmaston, sosiaalisen kestävyuden, talouden ja luonnon monimuotoisuuden kannalta (Uudenmaan liitto).
- Yleiskaavan alustavista tavoitteista puuttuvat luonnon monimuotoisuuden ja ekologisen verkoston säilyttämistä tukevat tavoitteet. Piiri esittää lisäyksenä ekologisen verkoston ja arvokkaiden luontokohteiden turvaaminen sekä riittävä laadukkaiden virkistysalueiden osoittaminen. Piiri kritisoi OAS:ssa esitettyä luonnonläheisyyden käsitettä ja tavoitetta, ”jota usein käytetään varsinkin asuntokaavoituksen osalta synonyyminä yhdyskuntarakennetta tarpeettoman laajasti luontoalueille hajauttavalle maankäytölle” (Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri).
- Tavoitteena tulee olla terveellinen ja turvallinen arkiympäristö. Yleiskaavan laadinnassa tulee huomioida asumisen monimuotoisuus sekä eri ikäiset ja eri elämänvaiheissa olevat ihmiset, liikenteen, luonnonsuojelun ja virkistykseen tarpeet. Asumisen erilaisuus ja monimuotoisuus (hyvinvointilautakunta)
- Yleiskaavan laadinnassa tulee huomioida asumisen monimuotoisuus sekä eri ikäiset ja eri elämänvaiheissa olevat

ihmiset, liikenteen, luonnonsuojelun ja virkistysten tarpeet.
(Ikäihmisten neuvosto)

- Vammaisneuvosto pitää tärkeänä, että yhdyskuntarakennetta suunnitellaan kaikenlaisten ihmisten ja yhteisöjen näkökulmasta. Asioita kehitettäessä muistetaan eri ikäiset liikunta-, näkö- ja kuulovammaiset... Kehitysvammaisille on hyvä sama kuin muillekin, tiivis viihtyisä keskusta-alue, jossa palvelut ja sitten väljempi muu alue.
- Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Yleisakaavatyön alustavia, osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa esitetyjä tavoitteita täydennetään päätösesityksen yhteydessä

Kunnan yleiset kehittämisedellytykset

- Asumisviihtyisyyteen, asuinympäristön laatuun sekä terveelliseen ja turvalliseen asuinympäristöön liittyvät näkökannat korostuivat.
- Uudenmaan liitto painotti, että kunnan kehittämisen tärkeimmän painopistealueen tulee olla nykyinen keskusta ja asema lähivaikutusalueineen... Uuden maakuntakaavan yleisissä suunnittelumääräyksissä korostetaan keskuksen ja siihen tukeutuvan taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen ensisijaisuutta ympärivuotisen asumisen ja työpaikkarakentamisen ohjauksessa.
- Vammaisneuvosto esittää, että Mäntsälässä pitää huolehtia ihmisten hyvinvoinnista, tämä edellyttää puistoalueita, kävely- ja pyöräilyteitä ja meluhallinnasta huolehtimista. Ihmiset muuttavat tänne pääkaupunkiseudulta maaseutumaisemman elämän perässä, eivät päästäkseen kaupunkimaiseen ympäristöön.
- Jo lähitulevaisuudessa on entistä todennäköisempää, että mm. pääkaupunkiseudun asukkaat alkavat etsiä uutta kotipaikkaa yhä useammin kehyskuntien alueelta. Mäntsälässä on jo toteutettu useita sellaisia hankkeita, joiden kautta tähän on hyviä mahdollisuuksia (Mäntsälä-seura)
- Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Yleisemmin kehityskuvista saadusta palautteesta välittyvät Mäntsälän kunnan laajuus ja sen eri osien erilaisuus omine kehittämisvahvuuksineen. Asuinympäristön kehittämisessä korostuvat palvelujen saavutettavuus, turvallisuus ja viherympäristön laatu ja saavutettavuus.

Kehityskäytävät ja -vyöhykkeet

- Kehityskuvassa ja strategisessa yleiskaavassa tulisi kuitenkin jo kehityskuvavaiheessa tunnistaa Mäntsälän haja-asutusalueen kylien ja kehittämisvyöhykkeiden ominaispiirteet, jotka ohjaavat varsinaista yleiskaavatyötä kuten kehityskuvassa osoitetaan myös Kirkonkylälle erilaisia vaihtoehtoja. Tämä koskee erityisesti Levannon- Saaren- Kaukalammin yhtenäistä kehittämiskäytävää, joka on poikkeuksellinen Mäntsälässä. Mielenpitemässä korostetaan Levannon alueen hyvää saavutettavuutta (erityisesti ajallisesti) junalla (Hennan asemalle 6 minuutin ajomatka) sekä valtakunnallisen tieinfrastruktuurin (valtatie 4, seututie 140) hyödyntämistä. Kehityskäytävä ja sen varren palvelut muodostavat luotettavan investointiympäristön ja laadukkaan elinympäristön, joka perustuu sekä merkittävään valtion panostukseen (140-tie ja Hennan asema mukaan lukien hyvä lähiliikennetarjonta) että aktiiviseen kyläketjuun Levanto-Saari-Kaukalammi. 140-tien kehityskäytävä vaikuttaa myös merkittävästi Saaren ruokakaupan ja muiden palveluiden

kannattavuuteen. Vakituisen väestön lisäksi Levannon Saaren alueella on paljon elinvoimaa tuovaa loma-asutusta ja yritystoimintaa, jota ei juurikaan ole huomioitu kehityskuvassa (Levannon vesiosuuskunnan, Levannon kyläyhdistys ry:n ja Saaren kartanon Keudan toimipisteen yhteinen mielipide).

- Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Laajemmin kehityskäytäviä on tarkasteltu osana kehityskuvaselostuksen ”Mäntsälä aluerakenteessa” -osiota (s.18). Yleiskaavan luonnosvaiheessa tutkitaan tarkemmin näiden kehityskäytävien vaikutusta Mäntsälän yhdyskuntarakenteeseen. Kehityskäytävät sinällään voidaan lisäksi esittää esim. kehittämisperiaatemerkinnöillä ja niihin liitetyillä suunnittelumääräyksillä.

Kirkonkylän kehityskuvat (asuminen)

- Kirkonkylän kehityskuvavaihtoehtoihin saatiin vain vähän palautetta.
- Riippumatta siitä, mikä kehityskuvavaihtoehto valitaan jatkokäsittelyyn, kaavassa on syytä selvittää ja arvioida eri alueiden toteutumisjärjestystä keskustaajamassa ja Hyökännummella. Nämä asiat on syytä tuoda myös määräykseen (Uudenmaan ELY-keskus).
- Etenkin kirkonkylän ja asemanseudun sekä niiden väliin jäävän alueen tiivistämisen esiin nostaminen on erittäin kannatettavaa ja että tämä alue on myös MAL 2019 maankäytön ensisijaisesti kehitettävää vyöhykettä Mäntsälässä. Vyöhykkeiden määrittelyn taustana toimii etenkin saavutettavuus kestäville kulkumuodoilla (Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä HSL).
- Kehityskuvakartoilla esitetyt uudet rakentamisalueet ulottuvat paikoin laajemmalle kuin maakuntavaltuuston hyväksymässä uudessa maakuntakaavassa taajamarakentamiseen varattu alue. Tämä merkitsee sitä, että edellä mainittu kehityskuvakartoilla esitetty rakentaminen voi olla laajuudeltaan korkeintaan paikallisessa mittakaavassa merkittävää. Tähän rajanvetoon tulee yleiskaavaluonnoksen teon yhteydessä kiinnittää erityistä huomiota. MRL:ssä säädetyn kaavahierarkian mukaisesti maakuntakaavan tulee ohjata yleiskaavan laadintaa. (Suomen Luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri).
- Rakentamisvarausalueiden A 11 ja A 12 maastonkuvaukset ovat sekoittuneet keskenään; todellisuudessa A 12 on maastoltaan alavaa, soista ja vaikeasti rakennettavaa, ja A 11 kumpuilevampaa ja paremmin rakentamiseen soveltuvaa (Suomen Luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri).
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Syksyllä 2020 on käynnistynyt Uudenmaan maakuntaohjelmaa palvelvan väestö- ja työpaikkaskenariotyön laatiminen. Alustavien tulosten perusteella Mäntsälän väestökehitys eri skenaarioissa vastaa suunnitelleen KK2 ”Kultainen keskitie” -vaihtehdon mukaista kasvua. Kuitenkin Helsingin seudun MAL-sopimuksen mukaisten asuntotuotantotavoitteiden saavuttaminen edellyttäne tätä nopeampaa väestönkasvua.
 - Uudessa, maakuntavaltuuston 7.12.2020 voimaan määräämässä Uusimaa 2050 -maakuntakaavakokonaisuudessa taajama-alueiden käsittelytapa on muuttunut niin, että ne ota taaajamasta, joille voi esittää seudullisesti merkittäviä toimintoja, on osoitettu enstisten taajamatoimintojen aluevarauksen sijaan

suppeammin rajatulla taajamatoimintojen kehittämisperiaatmerkinnällä. Tämä uusi merkintätapa ei estä paikallisesti merkittävää taaajamarakentamista em. kehittämisperiaatmerkinnän ulkopuolella.

- Kehityskuvakartoilla rakentamisalueiden rajaaminen on huomattavasti lopullista yleiskaavan esitystapaa suurpiirteisempää, joten rakentamisen vyöhykeisiin sisältyy alueita, jotka yleiskaavassa osoitetaan muuhun käyttöön.

Hyökännummen kehityskuvat

- Laajentumissuunnat H1 Ohkolan suuntaan ja H2 Arola-Jokelanseudun suuntaan ovat luontevat vaihtoehdot. Näiden lisäksi erinomainen laajenemismahdollisuus olisi Hyökännummen koulun läheisyyteen, viheralueeksi merkitylle alueelle. Viheralue voisi yhdistyksen mielestä olla pienempikin (Arolan - Jokelanseudun kyläyhdistys ry).
- esittää, että kylää on voitava kehittää erillään Hyökännummen taajamasta, eli Hyökännummen laajenemissuunta ei Ohkolaan päin. Maalaismainen elämäntyyli on säilytettävä, eli ei rivitaloasutusta saati kerrostaloja tai asemakaavoitusta (Ohkolan kyläyhdistys ry).
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Yleiskaavaluonnosta laadittaessa Hyökännummen laajentumisalueet tutkitaan uudelleen siten, ne sijoittuvat nykyisen taajama-alueen tuntumaan, eivät kasvata taajamaa Ohkolan kylän suuntaan ja pääosin pysyvät taajaman myös Hyökänpuron länsipuolella.

Työpaikka-alueet

- Uudenmaan ELY-keskus Mäntsälän ja etenkin sen kirkonkylän sijainti pääväylien risteämä- ja vaikutusalueilla mahdollistaa alueen kehittymisen valtakunnallisessa Uudenmaan maakuntakaava 2050 esitetystä logistisesta ympäristöstä. Liikennejärjestelmän toimivuuden ja turvallisuuden takaamiseksi tulee tulevaisuuden työpaikka- ja palvelualueet sijoittaa liittymään kiinteästi nykyiseen kirkonkylän asemakaava-alueeseen maakuntakaavan kehittämisperiaatteiden mukaisesti.
- Pääteiden kehittämisperiaatteet edellyttävät kehityskuvavaihtoehdossa 3 luonnosteltujen liikennejärjestelyjen toteuttamisen maakuntakaavan tuotannon sekä logistiikkatoimintojen kehittämisalueiden sekä kaupan alueiden toteuttamisen takaamiseksi. Kapulin - Veturin alueen laajentaminen nykyisestä Hyvinkääntien, valtatie 25 vaikutusalueella edellyttää eritasoliittymää alueelta valtatielle 25 sekä yhteyksien toteuttamista katuverkon kautta maantielle 140 kirkonkylä keskustaaajaman pohjois- ja eteläpuolitse sekä etelästä jatkoyhteyttä kantatielle 55 (Uudenmaan ELY-keskus).
- Liikenteellisesti ja logistiikan kannalta Mäntsälän sijainti on keskeinen ja sen kautta kulkevilla väylillä valtakunnallista ja maakunnallista merkitystä. Yleiskaavatyössä on tärkeää ottaa huomioon liikenteen ja logistiikan sujuvuuden ja turvallisuuden turvaaminen jatkossakin (Uudenmaan liitto).
- Työpaikka-alueeksi soveltuu [Arolan alueella] suppeampi moottoritien ja junanradan lähellä oleva melualue, johon ei voi rakentaa pientaloja eli suppeampana kuin kehityskuvakartalla ositettu. Työpaikka-alueen liikennejärjestelyt tulee suunnitella huolella, rikkomatta peltoaukeita. Kevyenliikenteenväylien

rakentaminen on työpaikka-alueen toteutuessa myös välttämätöntä (Arolan - Jokelanseudun kyläyhdistys ry).

- Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Kapulin ympäristön liikenneverkon kehittämismahdollisuudet vaikuttavat suuresti strategiaan, jolla kunta kaavoittaa ja luovuttaa tontteja työpaikkakäyttöön kirkonkylässä. Toinen merkittävä työpaikka-aluekokonaisuus voidaan toteuttaa Pornaistentien (mt 1494) länsipuolelle ns. Poikkien alueen laajentamisena. Toinen merkittävä työpaikka-alue tuo kunnalle uusia mahdollisuuksia tuotannollisten työpaikkojen sijoittamiseksi, alueiden profilointiin ja tontinluovutuksen vaiheistamiseksi.
- Arolan alueella varaus 4-tien ja oikoradan liikennekäytävän ympäristön varaamisesta työpaikka-alueiksi on pitkän aikavälin strateginen varaus. Mm. Tuusula ja Kerava ovat kaavoittaneet hieman etelämpänä sijaitsevia liikennekäytävän varren alueita työpaikkarakentamiselle. Hyvissä taloudellisissa oloissa on vain ajan kysymys, että kysyntä ulottuu myös Mäntsälän puolelle. Maanomistajien kannalta on kohtuullista, että työpaikkarakentamista tutkitaan lähinnä melu- ja värinäuhaitta-alueelle, jonka laajuus selvitetään luonnosvaiheen aikana.

Palvelujen saavutettavuus ja palveluverkko

- Kasvatus- sivistyslautakunta korostaa julkisen liikenteen näkökulmaa osana oppilaiden ja opiskelijoiden turvallista koulumatkaa, saattoliikenteen sujuvuutta ja omaehtoisen liikkumisen edistämistä jalan tai pyörällä sekä lisäksi yläkouluihin mopolla tai muulla välineellä. Koulujen kävely- tai pyöräilysaavutettavuutta tulisi mahdollisuuksien mukaan edistää.
 - Liikunta, virkistys, luonto ja kulttuuristen kohteiden läheisyys varhaiskasvatuksen ja opetuksen palveluverkon kanssa lisäävät palvelutuotannon mahdollisuuksia ja kuntalaisten hyvinvointia (Kasvatus- sivistyslautakunta).
 - Vammaisneuvosto pitää tärkeänä, että uimahallin paikka on lähellä työkeskusta ja kouluja eli keskustaan, P-paikkojen suunnittelussa huomioidaan inva-paikkojen määrä ja sijoittelu. Uimahallin paikkapäätös tulee tehdä nopeasti. Uimahalli tuo harrastusmahdollisuuden kaiken ikäisille- ja kuntoisille kuntalaisille.
 - Palveluverkkoon ja palvelujen saatavuuteen liittyviä mielipiteitä saatiin lähinnä taajamien ulkopuolisiin alueisiin liittyen. Saaren alueen hyviä ja monipuolisia palveluita korostivat sekä Levannon vesiosuuskunnan, Levannon kyläyhdistys ry:n ja Saaren kartanon Keudan toimipisteen yhteinen mielipide sekä yksityinen mielipide M19. Saaren kylää (ja Kaukalampea, Levantoa ja Hautjärveä) pidetään vetovoimaisina ja Saaren koulun oppilasmääriä kasvavina.
- Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Asemakaavoitettuja taajamia kehitetään hyvän elämänlaadun ja palveluiden saavutettavuuden kannalta siten, että kunnan peruspalvelut ja tärkeimmät kaupalliset palvelut ovat helposti, sujuvasti ja turvallisesti kävelyn ja pyöräillen saavutettavissa. Palvelukylien osalta rajataan ns. kyläytimien vyöhyke siten, että turvallinen ja sujuva pyöräilymahdollisuus on eräs vyöhykkeen rajaamisen tärkeimpiä kriteereitä. Kyläpalvelujen kestävä

käyttömahdollisuutta lisätään luomalla eniten uusia rakentamismahdollisuuksia juuri kyläytimien alueelle.

Kaupan alueet/ kaupalliset palvelut

- On hyvä, että vuonna 2006 laadittu kaupan selvitys korvataan uudella selvityksellä. Kaupan laadusta voidaan antaa määräykset, mikäli se haitallisten vaikutusten minimoimiseksi on tarpeen MRL 42§:n nojalla. ELY-keskus muistuttaa myös, että yleiskaavatyössä on syytä pitää mielessä MRL 71b §:n vähittäiskaupan suuryksiköiden sijainninhjauksessa yleiskaavalle annetut erityiset sisältövaatimukset. Myös työpaikka-alueiden liikerakentamisen osalta on pidettävä mielessä keskusta-alueiden ensisijaisuus vähittäiskaupan sijoittumisessa (Uudenmaan ELY-keskus).
- Kaupan osalta kehityskuvareportissa oleva kuvaus vastaa maakuntakaavatilannetta (Uudenmaan liitto).
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Yleiskaavatyötä palveleva kaupallisten palvelujen selvitys tehdään rinnan yleiskaavaluonnoksen valmistelun kanssa.

Varautuminen pitkällä aikavälillä uuteen asemanseutuyhdyskuntaan Oikoradalla (Hirvihaara)

- Hirvihaaran aluetta ei ole osoitettu raideliikenteeseen tukeutuvaksi tulevaisuuden taajama-alueeksi - alueen maankäyttö on näin ollen ratkaistu maakuntakaavoituksessa, mikäli kaava tulee voimaan ja lainvoimaiseksi. Kahden raideliikennetaajaman, joista toinen tukeutuu uuteen asemaan, osoittaminen kunnan yleiskaavassa ei ole kummankaan, voimassa olevan tai hyväksytyen uuden maakuntakaavan mukainen ratkaisu. ... Uudenmaan liiton maakuntakaavatyön taustalla olevat tai myöskään kunnan omat väestöennusteet eivät perustele uuden asemanseudun avaamisen tarvetta (Uudenmaan liitto).
- Uuteen seisakkeeseen varautuminen edellyttää aikanaan tarkempia selvityksiä alueen jatkosuunnittelun yhteydessä. Jatkossa on tarpeen selvittää seisakkeen toteutettavuutta niin ratateknisestä, liikenteellisestä kuin myös maankäytöllisestä näkökulmasta. Uusien seisakkeiden suunnitteluun liittyen Väylävirasto on julkaissut selvityksen Uudet junaliikenteen seisakkeet - Tekniset vaatimukset, kustannukset ja luokittelu (Väyläviraston julkaisuja 36/2019, saatavilla https://julkaisut.vayla.fi/pdf12/vj_2019-36_uudet_junaliikenteen_web.pdf) (Väylävirasto).
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: 2010-luvun alussa Kuuma-kuntien yhteistyönä laaditussa pääradan ja oikoradan uusien mahdollisen asemanpaikkojen selvityksessä esiin tullut Hirvihaaran asemanpaikka sijaitisi edullisesti Kirkonkylän eteläpuolisia uusia työpaikka-alueita ajatellen. Taajamarakentamista varten tutkitun asemanpaikan lounaispuolella sijaitsee rakentamaton loivapiirteinen n. 2 km²:n laajuinen metsäalue. Tässä yleiskaavatyössä halutaan olla sulkematta pois mahdollisuutta kaavoittaa ja toteuttaa pitkällä tulevaisuudessakin paikalle tarpeen tullen järkevästi asemanseutuyhdyskunta, ts. torjua sellainen maankäyttö, joka tekee asemanseutuyhdyskunnan tulevan toteuttamisen mahdottomaksi tai vaikeaksi. Tarpeen tullen asia voidaan ratkaista jonkin tulevan maakuntakaavakerroksen

yhteydessä. Mahdollisen asemanseudun tarkemmassa suunnittelussa tulee huomioida mm. rautatieliikenteen tekniset ja liikennöintiin liittyvät edellytykset.

Kylärakenne

- Haja-asutusalueita ja kyliä tulisi tarkastella koko kunnan kattavana kokonaisuutena ja niihin kohdistuvan kaavallisen ohjauksen olisi hyvä olla samanlaista. (Uudenmaan ELY-keskus)
- Kylät on esitetty keskenään tasa-arvoisina alueina palveluverkkoa yms. huomioimatta. ... Kehityskuvaan ei ole nostettu paikallisia, maakunnallisia tai valtakunnallisia säilytettäviä ja/tai kehitettäviä arvoja, jotka myös osaltaan vaikuttavat rakentamisen mahdollisuuksiin (Uudenmaan ELY-keskus).
- Maakuntakaavojen määräykset ohjaavat keskeisten taajama-alueiden ulkopuolella tapahtuvaa rakentamista elinvoimaisimpiin kyläkeskuksiin, joissa maankäytön tehostaminen voi luoda edellytyksiä palveluille ja kestäväälle liikkumiselle – eri ihmisryhmien sujuvalle arjelle myös ilman henkilöautoa. Hajautuva rakenne on esimerkiksi ympäristön eheyden, liikkumisen ilmastovaikutusten, eri ihmisryhmien toimintamahdollisuuksien ja kuntatalouden kannalta epäedullista kehitystä. Kehityskuvassa esitetyt kylien ydinalueet ja varsinkin kylien reuna-alueet ovat hyvin laajoja. Jotta edellä kuvatut tavoitteet voisivat toteutua, olisi alueita tarpeen tarkastella tarkemmin ja supistaa. Keskeisiä lähtökohta kylävyöhykkeiden laajuutta suunniteltaessa tulisi olla kävelyn ja pyöräilyn edellytykset ja houkuttelevuus ja kylän toiminnallisen ytimen maankäytön tehostaminen (Uudenmaan liitto).
- Kävely- tai pyörämatka kouluun olisi hyvä olla mahdollisimman monella (eli alle 2 km). Toiveissa on saada vanhat, hyvät asuinpaikat asutuksi varsinkin kyläkeskustassa. Nyt moni tontti on tyhjillään (Ohkolan kyläyhdistys ry).
- Saaren kylällä Lahdentien itäpuoli, joka rajoittuu jokeen, pitäisi myös saada hyödyntää kylärakennetta tukien (yksityinen mielipide M5).
- Kehityskuvan osoittamat rakentamisen ensisijaiset sijoittumiset tulee laajentaa Levannon-Saaren-Kaukalammin palvelu- ja kulttuurikyläkäytävälle yhdistäen kehityskuvan Levannon-Saaren ja Kaukalammin kyläkeskukset sekä Hunttijärven länsirannan sekä tunnistaen ja osoittaen 140-tiehen liittyvien kokoomateiden solmukohtat kehitettävänä kutsupohjaiseen joukkoliikenteen pysäkkeinä. Palveluiden kantokyvyn turvaamiseksi ja kehittämiseksi tarvitaan huomattava lisäys uudisrakentamismahdollisuuksiin Levannon-Saaren- Kaukalammin palvelu- ja kulttuurikyläkäytävälle (Levannon vesiosuuskunnan, Levannon kyläyhdistys ry:n ja Saaren kartanon Keudan toimipisteen yhteinen mielipide).
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Kylärakennetta pyritään kehittämään ensisijaisesti siten, että palvelukylien (Hirvihaara, Numminen, Ohkola, Saari, Sälinkää, Sääksjärvi) ytimiin syntyy eniten uusia rakentamismahdollisuuksia. Näin turvataan kylien koulujen, päiväkotien ja muiden palvelujen käyttäjäpohja. Samalla luodaan mäntsäläläinen malli kyläverkoston kehittämiseksi samalla vastaten ilmastotavoitteisiin.

Haja-asutuksen edullisuusvyöhykkeet

- Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että yleiskaavatyössä on syytä voimakkaammin pyrkiä hajarakentamisen hillitsemiseen. Laajojen

ensisijaisten ja toissijaisten rakentamisen vyöhykkeiden esittäminen ei edistä kyläalueiden elinvoiman säilymistä tai kehittymistä. ELY-keskus katsoo, että teiden varrelle ei ole perusteltua esittää suunnittelematonta rakentamisen vyöhykettä.

- Kehityskuva-selostuksessa esitetty malli edullisuusvyöhykkeiden laatimiseksi on liiankin yksinkertainen ja se antaa väärän kuvan rakentamisen mahdollisuuksista ja laajuudesta. Vesihuolto ei ole ainoa ja ensisijainen kriteeri hajakentämisen ohjauksessa. Edullisuusvyöhykkeet ovat kunnan hallinnollinen tapa määrittää rakentamista suunnittelutarvealueilla. Uudenmaan ELY-keskus huomauttaa, että suunnittelutarvealueella rakentamisen kriteerit määritellään MRL 137 pykälässä, eikä niitä voi ohittaa.
 - Selostuksessa on kuvattu hyvin hajakentämisen sijoittumista 2000-luvulta lähtien. Myös rakennuspaikkojen ja emättilaperiaatteen haasteita kyläalueilla on kuvattu hyvin (Uudenmaan ELY-keskus).
 - Uudenmaan liitto toteaa, että Mäntsälän kunnasta suuri osa on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, jolle sijoittuu sekä kylämaisia kokonaisuuksia että haja-asutusta. Sekä voimassa olevan että uuden maakuntakaavan keskeisiä tavoitteita on rakentamattoman alueen vaaliminen ja yhdyskuntarakenteen hajautumisen hillintä. Niin kutsuttuja maakuntakaavan valkoisia alueita koskien voimassa olevassa kaavassa on suunnittelumääräys, jonka mukaan alueelle suuntautuvaa asuin- ja työpaikkarakentamista on ohjattava taajamatoimintojen alueille ja kyliin.
 - Arola-Jokelanseutu voitaisiin lukea kyläkeskusalueeksi. Täällä on paljon asutusta ja toimintaa. Tämä vaan on niin lähellä naapurikuntia Järvenpää ja Tuusula, että palvelut, kuten kyläkauppa, puutarhakauppa, juna-asema ja Kellokosken palvelut, terveys- ym. ovat niin lähellä, niin niitä luonnollisesti käytetään (Yksityinen mielipide M2).
 - Saaren kyläalue on niin monella tapaa erityisen harvinainen, poikkeuksellinen kyläkeskusalue verrattuna mihinkään muuhun kyläalueeseen. Kyläkeskuksen alueella muutamia vapaita laskennallisia emättilaan perustuvia tontteja löytyy, mutta kovin pitkälle maisemaan sopivia tontteja ei löydy enää kyläalueelta, ilman radikaaleja muutoksia nykyisiin rakentamismahdollisuuksiin. Rakentamisalue pitää laajentaa pidemmälle, koska normaali kyläkeskusalue ”pampula” ei toimi, koska alueella on pääosin peltoa, ja suurelta osin mm. metsänreunat on jo nyt rakennettu. Kaikilla kylillä asuu jatkossakin koulun oppilaita ja koulukuljetukset pyörivät joka tapauksessa suurin piirtein entisellään, pitäisi rakentamista suosia 140-tien lisäksi myös suurempien kyläteiden varsilla, joissa kouluautoreitit yleensä kulkevat jo nytkin. ... Erityisen huomionarvoinen alue on myös kolmen kylän asutuksella nykyään saumattomasti yhteen kasvanut kulmaus Sälinkään, Kaukalammen ja Saaren kylän rajalla, johon on jatkuvasti rakentunut uudisasutusta, ja rakentuu parasta aikaakin (Yksityinen mielipide M19)
- Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Koko kunnan yleiskaavan tasolla kylärakenteen ja haja-asutuksen ohjauksen keinoksi valikoitunee ensisijaisesti edullisuusvyöhykkeiden uudelleenmäärittely (korvaten kunnanvaltuuston v. 2006 tekemän erillisen päätöksen). Koska yleiskaavoitusta on tarkoitus jatkaa tarkemmilla kyläkohtaisilla yleiskaavoilla, ohjauksella ei voida mennä

yksityiskohtaisiin, tila- tai rakennuspaikkakohtaisiin ratkaisuihin.

- Jotta laadittavan oleva koko kunnan yleiskaava ja myöhemmät (ja arvioinnin perusteella ehkä myös jo voimassa olevat) osayleiskaavat muodostavat yhdessä kuntarakennetta pitkälle tulevaisuuteen ohjaavan joustavan yleiskaavakokonaisuuden, on mahdollisten voimaanjättämismääräysten yksinkertaistamiseksi järkevää käyttää edullisuusvyöhykkeiden osoittamisessa ”perinteisten” kylärakentamisen aluevarausten sijasta toista merkintätyyppiä, kuten kehittämisperiaatemerkintää.
- Edullisuusvyöhykkeiden lukumäärä tutkitaan yleiskaavan luonnosvaiheessa yhdessä niiden rajautumisen ja vyöhykkeisiin liittyvien suunnittelu- ja muiden mahdollisten määräysten kanssa. Tavoitteena on, että erilaisten vyöhykkeiden määrä pysyy mahdollisimman pienenä, jota ohjaus pysyy yksinkertaisena ja ymmärrettävänä.

Emätilaperiaate

- [Kaukalampi – Saari – Levanto – Hautjärvi] palvelu- ja kulttuurikyläkäytävään tukeutuvan rakentamisen ohjauksessa tulee irrottautua koko käytävän osalta emätilatarkastelusta, koska näin voidaan suunnata rakentaminen tukemaan olevaa infrastruktuuria ja lähipalveluita (Levannon vesiosuuskunnan, Levannon kyläyhdistys r.y:n ja Saaren kartanon Keudan toimipisteen yhteinen mileipide).
- Arola-Jokelanseudun kyläyhdistys ry kannattaa emätilalaskentavuoden nostamista nykytilanteesta esimerkiksi vuoteen 1980 tai 1985.
- Emätilaperiaate, joka on vuodelta 1959, on jo aikansa elänyt, eikä se enää palvele tätä päivää, ainakaan alueella oa7 eteläraja Arola (yksityinen mielipide M2).
- Emätilalaskennasta pitäisi olla joustoa (tai luopua) myös kyläkeskuksien ulkopuolella. Ei tänne sivukylille nyt niin paljon asutusta ole tulossa ruuhkaksi asti, joten pitäisi olla myös mahdollisuus ainakin harkintaan/joustoon rakentaa väljemmille alueille, jos siten on mahdollista saada kuntaan uusia asukkaita (Yksityinen mielipide M19).
- Esittää emätilatarkastelusta luopumista, Hirvihaarassa on yksityistä maanomistusta kyläkeskusalueella, jonka hyödyntämisen rakentamiseen estää emätilaperiaate. Rakentaminen voidaan sijoittaa jo olemassa olevan rakennuskannan yhteyteen eikä se pilaisi kulttuurimaisemaa (Yksityinen mielipide M20).
- Aloitetaan tonttien laskenta per kiinteistö vuodesta 2020, hylätään ikaikainen jääne emätila ja laaditaan kunnan rakentamista ohjaava säännöstö, joka mahdollistaa joustavuuden ja kompromissien teon. Kyläalueiden ulkopuolella voisi olla niinkin erikoinen lähestyminen lähestymistapa mahdollista kuin, että kiinteistöjen välinen tonttioikeussiirto (saatepäästökiintiöt). Jos jokin kiinteistön kohdalla ei voi käyttää hyödykseen rakentamisoikeutta, jokin toinen kiinteistö voisi käyttää sen hyödykseen (Yksityinen mielipide M27).
- Kyläalueen ulkopuolisilla alueilla voisi tarvittaessa vapaammin määritellä tontin tarkoituksen, siis vakituinen asunto / vapaa-ajan asunto. Tontin omistaja rakentamislupaa hakiessaan voisi valita tontin käyttötavan (Yksityinen mielipide M27).
- Avattava kunnan rakentamista ohjaavissa säännöissä, mitä tasapuolinen kohtelu tarkoittaa? (Yksityinen mielipide M27)

- Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle:
- Nykyisen järjestelmän ongelmiksi on tunnistettu mm se, että se kohtelee kiinteistöjaotuksen historialtaan erilaisia kyliä samalla formaatilla (esim. kartanokylät vs. talonpoikaishäädä). Etenkin kartanokylissä rakennuspaikkoja on ollut niukasti tarjolla kylien keskustoissa. Samaan aikaan ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi myös kylärakentamista olisi keskitettävä kestävä liikunnan ja palvelujen saavutettavuuden kannalta parhaille. Toisaalta kysyntä uusien omakotitalojen rakentamiseksi asemakaavoitettujen alueiden ulkopuolelle näyttää laskeneen pysyvästi, joten 1990-luvulla ilmennyt tarvetta taata tasaisesti rakentamismahdollisuuksia eri maanomistajille ei enää samassa määrin ole, vaan kylärakenteen ohjaamisessa ja mitoituksessa ovat etusijalla muut tavoitteet. Tätä myötä myös mitoitusjärjestelmä on syytä uusiksi vastamaan tulevaisuuden tarpeita ja tavoitteita.
- Yleiskaavaluonnoksen valmistelun aikana tarkastellaan tarkemmin emätilaperiaatteen kehittämisen vaihtoehtoja tai harkitaan luopumista emätilatarkastelusta ainakin joillakin vyöhykkeillä.
- Emätilaperiaatteen kehittämiseen voisi sisältyä ainakin kiinteistöjaotuksen poikkileikkausvuoden määrittely tuoreemmaksi, kuitenkin niin, että se edeltää merkittävän maa- ja metsätalouteen liittymättömään hajakentän muodostumista. Mäntsälän haja-asutusalueilla alkoi merkittävämpi hajakentän rakentaminen 1980-luvulla)

Liikennejärjestelmä

- Yleiskaavatyötä varten on tehty liikenneselvitys ja tunnistettu liikenteen kärkihankkeita ja tavoiteverkko. HSL kannattaa moottoritille tavoiteltuja bussipysäkkejä. Liikenteen hankkeet painottuvat bussipysäkkejä lukuun ottamatta henkilöautoliikenteen ja logistiikan sujuvuuden ja yhteyksien parantamiseen. Tämä on etenkin henkilöautoliikenteen edistämisen osalta ristiriidassa yleiskaavatyön tavoitteiden kanssa niin ilmastotavoitteiden kuin kuntalaisten hyvinvoinnin edellytysten vahvistamisen osalta. ... Mäntsälä on laaja ja monipuolinen kunta mm. työpaikka-alueiden ja työntekijöiden virtojen osalta, ja henkilöauto on monella alueella välttämättömyys. On kuitenkin tärkeää tunnistaa, millä alueilla ja millä matkoilla kestävien kulkumuotojen osuus voi kasvaa, ja tunnistaa tästä seuraavat terveyshyödyt (Helsingin seudun liikenne - kuntaytymä HSL).
- Mäntsälän ja etenkin sen kirkonkylän sijainti pääväylien risteämä- ja vaikutusalueilla mahdollistaa alueen kehittämisen valtakunnallisessa Uudenmaan maakuntakaava 2050 esitetyssä logistisessa ympäristössä (Uudenmaan ELY-keskus).
- Liikennejärjestelmän toimivuuden ja turvallisuuden takaamiseksi tulee tulevaisuuden työpaikka- ja palvelualueet sijoittaa liittymään kiinteästi nykyiseen kirkonkylän asemakaava-alueeseen maakuntakaavan kehittämissperiaatteiden mukaisesti (Uudenmaan ELY-keskus).
- Päätöiden kehittämissperiaatteet edellyttävät kehityskuvavaihtoehdossa 3 luonnosteltujen liikennejärjestelyjen toteuttamisen maakuntakaavan tuotannon sekä logistikkatoimintojen kehittämisalueiden sekä kaupan alueiden toteuttamisen takaamiseksi. Kapulin - Veturin alueen laajentaminen

nykyisestään Hyvinkääntien, valtatie 25 vaikutusalueella edellyttää eritasoliittymää alueelta valtatielle 25 sekä yhteyksien toteuttamista katuverkon kautta maantielle 140 kirkonkylä keskustaajaman pohjois- ja eteläpuolitse sekä eteläistä jatkoyhteyttä kantatielle 55 (Uudenmaan ELY-keskus).

- Liikennejärjestelmäluonnos on esitetty kehityskuvavaihtoehdossa KK3. (Uudenmaan ELY-keskus)
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Helsingin metropolialueen tarkastelussa Mäntsälä on pinta-alaltaan suuri mutta harvaan asuttu kunta. Kunta (ja erityisesti kirkonkylätaajama) sijaitsee samalla logistisesti edullisesti pääkaupunkiseutuun nähden säteittäisen (vt4, st 140 ja oikorata) ja kehämäisen (kehä V/ vt 25 ja kt 55) kehityskäytävän leikkauspisteessä.
 - Henkilöliikenteessä suurin osa kuntaa on nykykeinoin henkilöautoliikenteen varassa. Joukkoliikenne voi tehokkaasti palvella lähinnä kirkonkylää (Z-junat) ja Hyökännummen (HSL-bussiliikenne) pääkaupunkiseudulle (ja Lahteen) suuntautuvan työmatkaliikenteen osalta. Kävelyn ja pyöräilyn asema voi olla merkittävä lähinnä taajamien sisäisessä liikkumisessa ja palvelukylissä.
 - Valtakunnallisten runkoväylien ja logistiikan tarpeiden yhteensovittaminen henkilöliikenteen turvallisuuteen ja sujuvuuteen erityisesti kirkonkylätaajaman ympäristössä tuottaa suunnitteluhaasteita, erityisesti Kapulin alueen ympäristössä näytetään tarvittavan kalliita investointeja. Toisaalta näiden kynnysinvestointien toteuttaminen antaa mahdollisuuden toteuttaa sellaisia työpaikka- ja logistiikka-alueiden investointeja, joilla parannetaan logistiikan toimivuutta ja tehokkuutta jopa koko valtakunnan mittakaavassa ja tarjoavat kunnalle taajamarakenteen kehittämismahdollisuuksia pitkälle tulevaisuuteen.
 - Yleiskaavaluonnoksen laatimisessa olisi kyettävä huomioimaan myös liikenteen sähköistymisen, palvelullistumisen ja digitalisaation tuomat uudet mahdollisuudet erityisesti nyt henkilöautoilun varassa olevilla alueilla.

Saavutettavuus

- Korostaa Kaukalampi – Saari – Levanto alueen hyvää saavutettavuutta ja loistavia liikenneyhteyksiä. Pääosin tältä alueelta (karkeasti Kaukalammea lukuunottamatta) on lyhin matka rautatieasemalle Hennaan Mäntsälän sijasta, joten erityisesti Levanto mutta myös muut kylät hyötyvät sen läheisyydestä. Alueella on käytännössä kaksi moottoriteliittymää, Levannon liittymä ja Shell P. Poikittaisreitti Orimattila-Kärkölä-RMK... logistisesti hyvä alue myös yrityksille. Jopa Vuosaareen pääsee pohjois-Mäntsälästä vain 1-2 liikennevaloilla (Levannon vesiosuuskunnan, Levannon kyläyhdistys ry:n ja Saaren kartanon Keudan toimipisteen yhteinen mielipide).
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: huomioidaan alueen saavutettavuustekijät, kun harkitaan esim. kehityskäytävien konkreetoimista yleiskaavaratkaisussa.

Maantiet

- Väylävirasto korostaa, että Valtatie 4 kuuluu liikenne- ja viestintäministeriön asetuksen maanteiden ja rautateiden pääväylistä ja niiden palvelutasosta (933/2018) mukaisen pääväyläverkon palvelusluokkaan I sekä TEN-T -ydinverkkoon. Tason I pääväylillä tienpitäjän on turvattava pitkämatkaisen liikenteen hyvä ja tasainen matkanopeus. Nopeusrajoituksen on oltava vähintään 80 km/h. Moottoriteillä nopeusrajoituksen on oltava 120 km/h. Tason I pääväylillä on oltava turvallisia ohitusmahdollisuuksia säännöllisin välein. Liittymien määrän on oltava rajoitettua ja niiden on oltava sellaisia, että ne eivät merkittävästi haittaa pääsuunnan liikennettä. Eurooppa-tasoisien TEN-T-ydinverkon määrittely edellyttää, että moottoriteille rakennetaan noin 100 kilometrin välein levähdysalueita yhteiskunnan, markkinoiden ja ympäristön tarpeiden mukaisesti, jotta muun muassa kaupallisille tienkäyttäjille on tarjolla asianmukaisia ja turvallisia pysäköintialueita.
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Huomioidaan pääväyliin liittyvät rajoitteet maankäytön suunnittelulle. Laaditaan valtatielle 25 aluevaraus suunnitelma, jossa pääväylän kehittämistarpeet konkretisoidaan.

Rautatiet

- Väylävirasto Väyläviraston linjauksen mukaisesti [Kytömaa – Hakosilta] rataosalla tulee pitkällä tähtäimellä varautua kahteen lisäraiteeseen (yhteensä neljä raidetta). Lisäraidevaraukset ovat pitkän aikavälin varauksia, joiden toteuttamisaikataulu ei ole tiedossa. Rautatien läheisten alueiden kehittämisen yhteydessä on tarpeen turvattava myös lisäraiteiden toteuttamisedellytykset tulevaisuudessa.
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Huomioidan lisäraiteiden tarve.

Liikenteen kärkihankkeet

- Uudenmaan ELY-keskus on hakenut erillistä suunnittelun määrärahaa valtatie 25 taajamajakson aluevarauksetasoisesta suunnitelman laatimiseksi tukemaan myös Mäntsälän yleiskaavan tavoitteita ulottuen tarpeen mukaan myös Mäntsälä-Aeron monitoimikenttä hankkeelle asti. Nyt laadittavassa yleiskaavassa tulee määrittää tulevan monitoimikentän tarve, eri vaihtoehtojen vaikutukset sekä toteutusmahdollisuudet myös liikenteellisten vaikutusten osalta.
- HSL kannattaa moottoriteille tavoiteltuja bussipysäkkejä.
- Väylävirasto suhtautuu uusien eritasoliittymien toteuttamiseen [Tuuliruusun palvelualueen muuttamista muutakin maankäyttöä palvelevaksi eritasoliittymäksi] valtatielle 4 tällä osuudella erittäin kriittisesti. Uusia eritasoliittymiä voidaan toteuttaa, mikäli tarve on erittäin merkittävä. Uusien eritasoliittymien rakentaminen edellyttää, että pitkämatkaisen liikenteen palvelutaso tai opastettavuus ei heikenny. Lisäksi moottoritien (vt 4) liikenteen palvelualue (Tuuliruusu) on oleellinen osa erityisesti pääkaupunkiseudun tarpeita palvelevaa tavaraliikennettä.
- Väylävirasto (ent. Liikennevirasto) on lausunut asiasta [linja-autopysäkkejä Mäntsälän rautatieaseman yhteyteen] vuonna 2017. Pysäkkien toteuttaminen riittävän lähelle Mäntsälän rautatieasemaa on) moottoriteiden linjaosuuksille toteutetaan pysäkki, on se suurten

nopeuksien ja siten liikenneturvallisuuden vuoksi rakennettava ajoradasta erotettuna eli erillisenä.

- Uudenmaan ELY-keskuksen mukaan Tuuliruusun alueen kehittäminen palvelu- ja työpaikka-alueena maakuntakaavojen taajamatoimintojen ulkopuolelle on haitallista ja niiden yleistavoitteiden vastaista hajauttaen yhdyskuntarakennetta. Uusi maankäyttöliittymä nykyiselle moottoritien palvelualueelle ei perustu maakunnallisesti merkittävän asuin- tai työpaikka-alueen tarpeisiin, sille ei ole osoitettu järjestelmätasoisessa liikenneselvityksessä tarvetta eikä myöskään positiivisia liikenteellisiä vaikutuksia. Tuuliruusun alue on osoitettu Maakuntakaava 2050:n liitekartassa raskaan liikenteen palvelualueena.
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: jatketaan saatu palaute huomioiden kärkihankkeiden suunnittelua, aluksi osana yleiskaavan liikenneselvityksen jatkotyötä.

Kevyt liikenne

- HSL ehdottaa, että liikenneverkon osalta nostetaan selostuksessa kuvattuja pyörätieyhteyksiä sekä keskustaliikkumisen painopisteen siirtymistä kohti kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä paremmin esiin. Lahdentien muuttaminen katumaisemmaksi keskusta-alueella on erittäin kannatettavaa. Myös pyöräily-yhteyksien parantaminen keskustan ja juna-aseman välillä sekä asuinalueilta keskustaan ja asemalle ovat keskeisessä roolissa kestävän liikkumisen edellytysten parantamisessa. Mäntsälän keskustassa etäisyydet ovat riittävän lyhyet, jotta kävely ja pyöräily voisivat olla erittäin houkuttelevia kulkumuotoja, kunhan infra kannustaa siihen riittävästi.
- Tuusulan kunta tulee kehittämään Kellokosken liikenneverkkoa mm. toteuttamalla Nystenintien jatkeen Vanhalle valtatielle sekä kehittämällä Kellokosken keskustassa Vanhan valtatieen liikenneympäristöä. Yksi painopistealue on jalankulun ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen. Linjatien jalankulku- ja pyöräilyväylä (Mt 11671 Linjatien jkp-tie välille mt 1456 (Vanha valtatie) - mt 140 (Vanha Lahdentie)) on MAL-KUHA 2020-2023 -hankelistalla.
- Tuusulan kunta korostaa, että yleiskaavatyön edetessä tulee taata sujuvat ja turvalliset liikenne- sekä kävelyn ja pyöräilyn yhteydet Hyökännummen ja Kellokosken keskustan välillä. Hanketta tulee edistää Tuusulan, Mäntsälän ja Järvenpään yhteistyönä maantieviranomaisen kanssa. Hanke kehittää osaltaan Kellokosken ja Hyökännummen alueen jalankulun ja pyöräilyn verkkoa ja parantaa sen myötä alueen houkuttelevuutta mm. asumisen näkökulmasta. Linjatien jkp-tien toteuttamisen myötä alueelta syntyy mm. uusi käyttökelpoinen pyöräily-yhteys Järvenpään Haarajoen asemalle, johon on 5-6 km matka Hyökännummen kaakkoisosista. Kunta esittää, että Linjatien hanke otetaan kehityskuvan viimeistelyssä ja yleiskaavatyössä huomioon.
- Hyvinvointilautakunta painottaa, että kevyenliikenteen väylien rakentamiselle on luotava yleiskaavassa hyvät edellytykset.
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: esitetään yleiskaavan luonoskartalla kevyenliikenteen verkosto ja sen ohjalmoidut kehittämistoimet ja -tarpeet suurella painoarvolla osana kestävän liikkumisen järjestelmää.

Joukkoliikenne

- Levannon vesiosuuskunnan, Levannon kyläyhdistys ry:n ja Saaren kartanon Keudan toimipisteen yhteisessä mielipiteen mukaan kehityskuva-aineisto ei tunnista tärkeitä 140-tien solmukohtia kokoomateihin, jotka ovat joukkoliikenteen ja tulevaisuudessa yhä enemmän kutsuohjatun joukkoliikenteen hyvin saavutettavia ja turvallisia pysäkkejä.
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Yleiskaavaluonnoksessa esitetään joukkoliikenne merkittävänä osana kestävän liikkumisen järjestelmää, jolloin tutkitaan mm. liityntäpysäköintejä ja tärkeitä vaihtopysäkkejä.

Kuljetuspalvelut

- Ikäihmisten neuvosto pitää tärkeänä, että yhdyskuntarakenne mahdollistaa kunnan sisäisen liikenteen: palvelu/kutsutaksi/julkinen liikenne.
- Pyritään palvelukuljetusten vähentämiseen joko kehittämällä kylien paikallisia palveluja tai keskittämällä uudisrakentaminen säilyvien palvelujen läheisyyteen ja joukkoliikenneyhteyksien varsille (vammaisneuvosto).
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: tutkitaan miten kuljetuspalveluiden kehittäminen voidaan esittää osana yleiskaavaratkaisua.

Mäntsälä Aero – monitoimikenttähanke

- Mäntsälän Aero -hankekokonaisuudessa on kehityskuvareportin mukaan kyse yleisilmailun lentokentästä sekä mahdollisesti muista alueelle sijoittuvista toiminnoista. Raportin mukaan hankkeen YVA-menettelyssä on tarkasteltu neljää mittakaavaltaan ja toiminnoiltaan erilaista hankevaihtoehtoa, ja kunta tulee ratkaisemaan tahtotilansa hankkeen ja sen laajuuden suhteen yleiskaavan valmistelun yhteydessä. Hankkeen laajuudesta riippuu, voidaanko se katsoa merkitykseltään paikalliseksi vai edellyttääkö hankkeen eteneminen maakuntatasoisia tarkasteluita (Uudenmaan liitto).
- Vammaisneuvosto ei ole lentokentän (suunnitelmassa muuttunut monitoimikentäksi) rakentamisen kannalla.
- Mäntsälä Aero -lentokenttähanke kuvataan kyllä kehityskuvaselostuksessa, mutta sitä ei ole esitetty kehityskuvakartalla. Hanke on perusteltua poistaa myös selostuksesta sillä perusteella, että hankkeen YVA on ollut epäselvä ja puutteellinen. Hankkeen ympäristölupahakemus on tullut vireille AVI:in jo elokuussa 2017 (Gles Oy): Ajoharjoitteluradan, helikopterikentän, lentopaikan ja jätteiden hyödyntämisen ympäristölupa sekä toiminnan aloittamislupa, Mäntsälä, diaarinumerolla ESAVI/8075/2017. Lupahakemus oli puutteellinen ja epäselvä (Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri).
- Hankkeen toteuttamista vastustavat myös useat yksityiset mielipiteet. Niissä toistuvat pitkälti samat argumentit:
 - epäillään, että hankkeessa on tosiasiaa kyse rakennusjätteen (betoni) kaatopaikasta, ei lentopaikan vaatimien rakenteiden toteuttamisesta
 - MARA-asetuksen mukainen rakennusjätteen hyödyntäminen maarakentamisessa vaarantaisi ympäröivän alueen pinta- ja pohjavedet, erityisesti betonimurskan sisältämän bisfenoli A:n leviäminen ympäristöön pintavesien kautta.

- alueen rakentaminen ja tuleva käyttö vaarantavat ympäristön luonnonsuojelualueiden ja muiden luontokohteiden arvot
 - alueen rakentaminen ja tuleva käyttö tuhoavat ympäristön virkistysarvot ja luonnontilan sekä hiljaisuuden
 - maakuntakaavan mukaisen laajan yhtenäisen, ekologisen verkoston kannalta arvokkaan metsäalueen pirstoutuminen ja ekologisten yhteyksien kaventuminen, hiilinielun supistuminen metsätalousmaan määrän supistuessa.
 - maisemalliset vaikutukset: metsän poistaminen, korkea pengeri Hyvinkääntien varressa.
 - kentän rakentaminen ja käyttö aiheuttavat mm. laajempia meluvaikutuksiakin mm. YVA-selvitys esittää
 - ympäristössä on enemmän vakituista asutusta kuin YVA-selostus esittää
 - YVA-selvitys on muutenkin puutteellinen tai harhaanjohtava
 - ympäristöhäiriöiden tuloksena asumisviihtyisyys laskee laajalla alueella ja asuinkiinteistöjen arvo laskee.
- Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Yleiskaavassa ratkaistaan yleisluonteiset alueidenkäytölliset toteuttamismahdollisuudet ensisijaisesti harrasteilmailukentälle. Kaavoituksessa on varauduttava myös siihen, että paikalle voi lopulta toteutua toisenlainen hanke kuin Mäntsälä Aero. Ympäristönsuojelulain mukaisessa ympäristölupamenettelyssä puolestaan arvioidaan, millä ehdoin juuri kyseinen hanke voi toteutua. Aluehallintovirasto on myös täytäntöönpanut hankkeen 1. vaiheelle ympäristöluvan 9.12.2020.
 - Varautuminen seudullista merkitystä omaavan lentopaikan toteuttamiseen edellyttäisi maakuntakaavaston tutkimuksia.
 - Yleiskaavaharkinnassa korostuvat lentopaikan sijainti aluerakenteessa ja miten se palvelee kunnan yleistä etua. Yleiskaavaratkaisuun vaikuttavat osaltaan myös hanke-YVA:ssa ja ympäristölupamenettelyn yhteydessä tehdyt selvitykset mm. pinta- ja pohjavesiin, meluun ja tärinäan, luonnonsuojelualueisiin ja virkistykseen.

Rantojen käyttö ja rantarakentaminen

- Vapaa-ajan asuntojen muuttamista vakinaisiksi asunnoiksi edistetään kehittämisperiaattemerkinnällä tietyille järvien ranta-alueille, mikä voi osaltaan parantaa vesien tilaa, koska asuinrakennuksen on täytettävä vakitukselle asuinrakennukselle asetetut vaatimukset ja alle 5000 m² tonteilla muutos edellyttää liittymistä vesihuoltoverkostoon. Epäselväksi jää, millä aikataululla vesihuoltoon liittyminen on mahdollista toteuttaa maaseutualueilla (esim. Kilpijärvellä) (Uudenmaan ELY-keskus).
- Hunttijärven merkitys Levannon-Saaren kehitykselle on merkittävä ja se on tunnistettu kehityskuvassa. Hunttijärven länsiosassa vakituisen huvila-asutuksen kehittäminen ja suuntaaminen tälle alueelle on tärkeää. Samalla se mahdollistaa järven isäosan pysymisen luonnontilaisempaan ja loma-asutukseen perustuvana. Järven länsiosan kehittäminen on osa 140 -tien kehityskäytävää ja yhdistää Saaren-Levannon kyläkeskukset (Levannon vesiosuuskunnan, Levannon kyläyhdistys ry:n ja Saaren kartanon Keudan toimipisteen yhteinen mielipide).
- Askola, Pornaisten ja Pukkilan kuntien lausunnoissa edullisuusvyöhykkeitä vapaa-ajan asunnon muuttamiseksi

- vakituiseen asumiseen pidettiin mielenkiintoisena tarkasteluna, jonka tyyppinen saattaa olla tarpeen myös kyseisissä kunnissa.
- Kehityskuvaselostuksessa todetaan, että uusista vapaa-ajan asunnoista on tullut rakenteiltaan ja varusteiltaan vakituisten asuntojen kaltaisia. Vakituinen asuminen ranta-alueella aiheuttaa pysyvemmän ja suuremman kuormituksen vesistöön kuin vapaa-ajan asuminen. Kaikkien järvien ranta-alueilla ei ole keskitettyä jätevesihuoltoa, johon kiinteistöt voisivat liittyä. Näin on esimerkiksi Hunttijärven ja Sahajärven osalta. Rantarakentamisella on lisäksi merkittäviä vaikutuksia vesi- ja rantaluontoon. Järvien rannat toimivat ekologisina yhteyksinä, mutta myös moni uhanalainen laji ja luontotyyppi on riippuvainen vesiluonnosta. Lomarakennuspaikkojen muuttamisen vaikutuksia vakituiseksi ei ole myöskään mahdollista arvioida yleiskaavatasoisilla luontoselvityksillä (Keski-Uudenmaan ympäristökeskus).
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle:
Yleiskaavaluonnosta laadittaessa on edelleen tarkoitus tutkia tarkemmin edellytyksiä osoittaa edullisuusvyöhykkeet ranta-alueille, joilla kunta yhdyskuntarakenteen, palvelujen järjestämisvelvoitteen ja yleisten luonnonolosuhteiden puolesta lähtökohtaisesti puoltaisi olemassa olevien vapaa-ajan asunnon rakennuspaikkojen käyttötarkoituksen muuttamista vakituiseen asumiseen.
 - Käytännössä muutosharkinnasta tulisi kolmiportainen: yleiskaavassa ratkaistaisiin laajempaan kontekstiin liittyvät kysymykset, kuten palvelujen saavutettavuus ja kunnan tahtotila käyttötarkoituksuuksiin sekä sijoittuminen yhdyskuntarakenteeseen. Lisäksi tarvitaan suunnittelutarveratkaisu, jossa tutkitaan rakennuspaikan ominaisuudet suhteessa MRL 137 §:n rakennusluvan erityisiin edellytyksiin. Lisäksi rakennuspaikan ja asuinrakennuksen on täytettävä vakituisen asuinrakennuksen vaatimukset.
 - Yleiskaavaratkaisua valmisteltaessa tutkitaan luonnonolosuhteiden osalta rantavyöhykkeiden topografiaa, tiedossa olevia luontoarvoja sekä esim. JärviWikistä ilmeneviä vesistöjen biologisia ja kemiallisia erityspiirteitä (ja miten loma-asumisen muuttaminen vakituiseen asumiseen muuttaisi näitä)
 - Mäntsälän vesistöjen rannoille ei ole osoitettavissa enää uusia rakennuspaikkoja.

Kiviainesvarat

- Mäntsälää visioidaan Mäntsälää tulevaisuudessa jonkinlaisena pääkaupunkiseudun kiviainesaittana, ja todetaan että potentiaalisten kiviaineksenottoalueiden osalta kiviaineksenottotarpeen ja luontoarvojen yhteensovittaminen olisi tehty jo vuonna 2006 valmistuneen POSKI-tarkastelun yhteydessä. Jokainen yleiskaavassa esitettävä uusi eli ympäristölupaa vaille oleva kiviaineksenottoalue tai sellaisen laajennus on syytä yleiskaavan teon yhteydessä luontoselvittää (Suomen Luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri).
- Kehityskuvassa osoitettu kiviaineksenvarantovyöhyke Levannon koillisosassa Hunttijärven virkistysalueiden läheisyydessä heikentää merkittävästi alueen virkistystarpeita ja se tulee poistaa (Levannon

vesiosuuskunnan, Levannon kyläyhdistys ry:n ja Saaren kartanon Keudan toimipisteen yhteinen mielipide).

- NCC:n kiviainesvarantoalue Ohkolassa on käsittämättömän suuri ja tulee liian lähelle liian kapeaa Ohkolanjoen Natura-aluetta. Sen laajuutta tulisi tarkastella vielä huolellisesti (Ohkolan kyläyhdistys ry).
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Kiviainesvarantojen osuus haja-asutusalueen kehityskuvakartoilla korostuu, koska niiden sijoittumista, laatua ja määriä on tutkittu tarkasti sekä POSKI-projektin että maakuntakaavoituksen yhteydessä, ja teemasta on laadittu hyvät paikkatietoaineistot (toisin kuin useimmista muista luonnonvaroista). Pääkaupunkiseudun rakentamisen vaatima kiviaines on lisääntyvässä määrin kalliokiviainesta, ja sitä joudutaan tuomaan yhä kauempaa käyttökohteeseen. Mäntsälässä on inventoitu runsaat ja monipuoliset kalliokiviainesvarannot, mutta niiden käyttömahdollisuudet ratkaistaan pitkälti maa-aineslainsäädännön (ja lisäksi usein ympäristönsuojelulain) mukaisissa lupaprosesseissa, joiden harkinnoissa yleiskaavatilanteelle on määritetty rajoitettu roolinsa.

Pohjavesi

- Kehityskuvakartoilla ei ole esitetty pohjavesialueita. Erityisesti kehityskuvassa on esitetty uutta rakentamista ja tieyhteyksiä Ojalan 1-luokan pohjavesialueelle ja pohjaveden muodostumisalueelle. Rakennetun pinta-alan lisääntyminen voi aiheuttaa riskin pohjaveden määrälliselle pysyvyydelle. Tämän vuoksi alueen maankäytön suunnittelussa tulee jättää riittävästi luonnontilaista maanpintaa sekä kiinnittää erityishuomiota hulevesien käsittelyyn ja johtamiseen (Mäntsälän pohjavesialueiden suojelusuunnitelma, Ramboll 2013). Esitettyjen muutosten osalta tulee tehdä vaikutusten arviointi, jossa selvitetään vaikutukset pohjaveden muodostumiseen ja laatuun. Harkittavaksi tulee myös pohjavesialueiden rakenneselvitysten tekeminen, etenkin Ojalan pohjavesialueen osalta (Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta).
- Kehityskuvassa ja yleiskaavassa tulee turvata pohjavesivaranto ja sen hyvä laatu Levannon vesiosuuskunnan pumppaamalle (Levannon vesiosuuskunnan, Levannon kyläyhdistys ry:n ja Saaren kartanon Keudan toimipisteen yhteinen mielipide).
- Lisäksi lukuisissa Mäntsälä Aero Oy:n lentopaikkahanketta koskeneissa mielipiteissä kannettiin myös huolta ympäristön pohjavesien pilaantumisesta, kun betonijätteen sisältämät kemikaalit ja ympäristömyrkyt (mm. Bisfenoli A) liukenevat varsinkin pulveroidusta massasta pohjavesiin helposti.
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Pohjavesialueiden esittämisessä käytetään uusinta käytössä olevaa luokitusaineistoa. Erityisesti Ojalan, Lukon ja Levannon Vasaraisennummen pohjavesialueille kohdistuvia maankäyttötavoitteita arvioidaan tarkasti suhteessa pohjavesien suojelutavoitteeseen.
 - Tutkitaan tarvetta laatia Ojalan pohjavesialueelle rakenneselvitys.

Pintavedet

- Kyseessä on strateginen kaava, mutta yleiskaavatason maankäytön suunnittelulla tulisi edistää ympäristön hyvää tilaa. Mäntsälän vesistöt ovat enimmäkseen tyydyttävässä tai sitä huonommassa ekologisessa tilassa, joten vesistöjen tilaa tulisi pyrkiä aktiivisesti parantamaan. Vesistöjen tilaa tai siihen vaikuttavia ja hyvää tilaa edistäviä asioita ei ole kuitenkaan käsitelty kaavassa millään tavalla. Kyläkeskusten ja kyläalueiden kehittäminen kaavan mukaisesti lisäisi asutusta myös joidenkin vesistöjen läheisyydessä, millä olisi haitallisia vaikutuksia vesien tilaan. Maankäyttö vesistöjen ranta-alueilla ei kuitenkaan kaavan mukaan tulisi muuttumaan siten, että vesistöjen laatu huonontuisi uusien pilaavien toimintojen vuoksi (Uudenmaan ELY-keskus).
- Sinirakenteen tulisi erottua selkeämmin kartoissa. Kartoilla tulisi näkyä mm. vesistöt rantoineen, ne ovat maisemallisesti ja luonnoltaan merkittäviä kokonaisuuksia. Lisäksi jokikäytävillä on erityinen alueita yhdistävä merkitys ekologisessa verkostossa (Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta).
- Lukuisissa Mäntsälä Aeron lentopaikkahanketta koskeneissa mielipiteissä tuotiin esille, että tulisi saastuttamaan myös Ohkolan- ja Mustijoen vesistöt sekä Itämeren vedet. Mustijokea on kunnostettu menestyksellisesti eläväksi lohijokeksi Varsinais-Suomen Elyn rahoituksella. Joessa onkin jo uusiutuvaa lohikantaa ja olisi suoranainen rikos tuhota jo tehty työ. Mustijoella on kalakantojen elpymisen lisäksi merkittävä rooli asukkaiden ja retkeilijöiden virkistyskäytössä.
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle:
Yleiskaavaluonnoksen laatimisen aikana on käytettävissä ekologisten yhteyksien selvitys, jonka perusteella voidaan arvioida mm. jokien ja purojen merkitys ekologisille yhteyksille. Arvioidaan myös tarkemmin pintavesien ekologisen ja kemiallisen tilan aineistojen (esim JärviWiki) merkitys yleiskaavaratkaisun sisältöön ja vaikutusten arviointiin yhdessä alan viranomaisten kanssa. Arvioidaan myös vesistöjen, erityisesti Mustijoen merkitys virkistykselle.

Hulevesien käsittely ja tulvariskit

- Yleiskaavan mahdollistama laajempi rakentaminen ja olevien alueiden tiivistyminen johtaa kovien pintojen lisääntymiseen ja hulevesien kasvuun, joka edelleen, yhdessä ilmastomuutoksen ennustaman sateisuuden kasvun ja lämpimien talvien ohella, saattaa heikentää vesistöjen vedenlaatua, vaarantaa pienvesien luonnontilan ja aiheuttaa tulvimisvaaraa yhdyskuntarakenteessa. Hulevesien kokoaminen, pidättäminen ja käsittely tulisi luonnosvaiheessa ottaa tarkempaan tarkasteluun ja yleiskaavassa tulisi antaa tätä koskevat tarpeelliset määräykset. [...]Kaavan valmistelussa on myös varmistettava taajama-alueille riittävät aluevaraukset hulevesien hallintaan (Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta).
- Maankäytön suunnittelun malli, jossa yhtä keskusta-alueetta kehitetään työpaikka- ja kaupan alueiden osalta, lisää syntyvien hulevesien määrää näillä alueilla, joille syntyy runsaasti läpäisemätöntä pintaa. Keskittyvä rakentaminen kuitenkin mahdollistaa hulevesien suunnitelmallisen käsittelyn ja hallinnan, ja ehkäisee hulevesien haitallisten vaikutusten leviämistä laajalle alueelle. Vesistöjen lähelle ei muualla kuin keskustassa

Mäntsälänjoen lähialueella ole suunniteltu uusia tai laajennettu olemassa olevia työpaikka-alueita (Uudenmaan ELY-keskus).

- Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Tarkastellaan yleiskaavaluonnoksen vaikutusten arvioinnissa ratkaisun vaikutuksia tulvariskeihin ja hulevesien muodostumiseen erityisesti Mustijoen laaksossa ja kirkonkylätaajamassa. Tunnistetaan mahdolliset ongelma-alueet tai tarkempaa hulevesi- tai tulvasuunnittelua vaativat alueet tai kohteet. Esitetään hulevesien käsittelylle tarkempaa maankäytön suunnittelua (osayleiskaavat, asemakaavat) ohjaavat keskeiset periaatteet.

Maatalouden toimintaedellytykset

- Avoimet peltoaukeat on säilytettävä (Ohkolan kyläyhdistys ry).
- Tilan Saaren kylällä sijaitsevat luomupellot on säilytettävä (Yksityisen mielipiteen M1).

- Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Tunnistetaan maatalouden harjoittamisen tai maiseman ja kulttuuriympäristön varjelun kannalta merkittävät peltoalueet ja turvataan ne yleiskaavassa kilpailevilta maankäyttömuodoilta.

Laajat yhtenäiset metsäalueet

- Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri kiinnittää huomioon metsien määrään erityisesti kirkonkylän ympäristössä. Toteutuessaan kaikki Mäntsälän kirkonkylän alueen kehityskuvavaihtoehdot aiheuttaisivat merkittävää metsien vähenemistä kirkonkylän ympäristössä. Nykyisissä ehdotuksissa kohtuuttoman suuri osa viher- ja virkistysvyöhykkeestä on lisäksi peltoalueita, joiden potentiaali toimia viheryhteyksinä ja laadukkaina virkistysalueina on metsiä paljon rajallisempi. Sekä ekologinen verkosto että riittävä, virkistyskäyttöön aidosti sopiva virkistysalueiden verkosto edellyttää sitä, että alueelle kaavoitetaan selvästi nykyistä enemmän säilyviä metsiä.
- Erityisen paljon teemaan piiriin kuuluvia mielipiteitä annettiin Mäntsälä Aero -lentopaikkahankkeeseen liittyen. Nyt on raivattu lähes 50 ha metsää ilman tarkoitusta uudelleen metsittää. Esitettiin, että alue säilytetään olemassa olevan maakuntakaavan mukaisesti MLY- alueena ja ennallistetaan istuttamalla alueelle metsäpuuta. Hiilinieluja pyritään lisäämään valtakunnallisesti ja maailmanlaajuisesti. Suomen valtio maksaa metsitystukea saadakseen maakohtaiset hiilinielut täytetyiksi.

- Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Alueet ovat kokonsa ja yhtenäisyytensä kannalta merkittäviä sekä metsätalouden harjoittamiselle että ekologisten verkostojen toiminnan kannalta Maakuntakaava 2050:n suunnittelumääräyksen mukaan "Alueen säilyminen yhtenäisenä on turvattava välttämällä alueen pirstomista muulla maankäytöllä siten, että syntyy alueen kokoon nähden vaikutuksiltaan laaja-alaisia, pysyviä tai pitkäkestoisia liikkumisesteitä." Mäntsälän yleiskaavatyössä maakuntakaavan ratkaisua tarkennetaan kunnan tasolle käyttäen apuna mm. kaavatyötä varten laadittua maisemaselvitystä ja ekologisten verkostojen selvitystä.

Samoin kirkonkylän kehityskuvakarttoihin nähden yleiskaavaluonnoksessa tutkitaan ja esitetään tarkemmin koko viheralueverkosto – kehityskuvakartoilla esitettiin vain muutama taajaman kokonaisrakenteen kannalta strategisesti merkittävä rakentamisen ulkopuolelle jätettäväksi esitetty vyöhyke.

Viheralueverkosto

- Uudenmaan ELY-keskus katsoo viheralueverkoston ja luonnonsuojelukysymysten osalta kehityskuva-aineiston puutteelliseksi. Kehityskuvavaiheessa on käyty läpi tunnettuja luontoarvoja ja maakuntakaavan merkintöjä. Pelkästään näiden luettelomainen esittäminen ei riitä esitykseksi siitä, mitkä ovat seudullisesti ja paikallisesti tärkeitä kysymyksiä teeman kannalta.
- Jo kehityskuvavaiheessa olisi ollut syytä esittää jonkinlainen viheralueverkko, tärkeät ekologiset yhteydet ja säilytettävät alueet. (Uudenmaan ELY-keskus).
- On hyvä, että yleiskaavatyötä varten ollaan tekemässä täydentävää yleiskaavatasoista luontoselvitystä, jossa selvitetään myös liito-oravat ja ekologiset yhteydet. Luontoselvitysten tiedot on syytä tuoda yleiskaavakartoille osana viheralueverkostoa. Maakuntakaavoissa esitetyt teemaan liittyvät kaavamerkinnot on syytä esittää kuntatasolle tarkennettuna paitsi kehityskuvissa myös yleiskaavakartoilla (Uudenmaan ELY-keskus).
- Yleiskaavassa tulee huomioida se, että alueelle kaavoitetaan myös virkistyskäyttöön sopivia metsiä (kuten Soidensuon alue). Kehityskuvassa viher- ja virkistysvyöhyke on osoitettu lähes kokonaan pelloille, joiden kyky toimia virkistysalueena on metsiä rajatumpi (Suomen Luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri).
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Viheralueverkoston suunnittelussa ohjeena on maakuntakaavoituksessa esitetty viheralueverkosto. Yleiskaavaluonnoksen valmistelun aikana selvitetään, missä määrin virkistys-, metsätalouden, ekologisten verkostojen ja luonnonsuojelun tavoitteet voidaan toteuttaa samoilla alueilla tai saman perusverkoston puitteissa (ja missä laajuudessa näiden tavoitteiden toteuttamiseksi tarvitaan erillisiä alueita).

Luontoarvot ja luonnonsuojelu

- Selostuksesta tulisi käydä ilmi, mitä aineistoja siihen on yhdistetty ja selventää myös sitä, että maakuntakaavassa osoitetut uudet suojelualueet ovat soidensuojeluohjelman kohteita, joita on päivitetty ja muita maakunnallisesti arvokkaita luontoalueita, joiden pinta-ala on yli 5 ha. Lisäksi selostuksessa on mainittu: ”paikallisesti arvokkaiden alueiden osalta kohteet ovat usein metsälain tarkoittamia tärkeitä elinympäristöjä, joiden turvaaminen tapahtuu metsäsuunnittelun keinoin”. Tämä ei kuitenkaan aivan pidä paikkaansa. Metsälaki turvaa vain hyvin pienialaiset kohteet eikä metsälaki ole voimassa kuin yleiskaavan metsätalouteen (M) tai virkistykseen (V) varatuilla alueilla. Arvokkaat luontokohteet ovat monesti metsälakikohteita paljon suurempia. Lisäksi metsäsuunnittelu ei turvaa metsälakikohteitakaan läheskään aina, koska metsäkeskuksen tiedot metsälakikohteista ovat puutteellisia (Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta).

- Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa suojelualuevarauksena esitetyn Soidensuon itä-kaakkoreunaan on syytä osoittaa jo kehityskuvassa viher- ja virkistysvyöhykettä puskuriksi mahdollista lisärakentamista vastaan. (Suomen Luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri).
- Mäntsälä Aero -lentopaikkahankkeeseen liittyvissä mielipiteissä vedottiin ympäristön luontoarvoihin, mm
 - maakotkan pesintä Palokalliolla
 - kalasääksen pesintä Saunasuon ja palokallion välisellä alueella
 - Keski-Uudenmaan merkittävin yhtenäinen metsäalue
 - Hirvi- ja sorkkaeläinten merkittävin kulkureitti Uudeltamaalta Hämeeseen
 - teerien ja metsojen merkittävä soidinpelto, Finnilän niitty
 - muuttolintujen yksi päämuuttoreiteistä kaatopaikan yli
 - alueella asuvat valkoselkätikat ja pohjantikat
 - liito-oravien yhdyskunnat
 - vesilinnuston tutkimus ja seuranta-alue Ulriksnäsin tilalla
- Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle:
Kehityskuvakarttojen esitystapa on hyvin strateginen ja ne pitävät sisällään pitkälle tulevaisuuteen ulottuvan pääkäytön lisäksi merkittävässä määrin myös muita toimintoja, esim. rakentamisalueilla koko ei-strateginen viheralueverkosto. Näitä kehittämisvyöhykkeitä ei pidä tulkita osayleiskaavatarkkuudella tehdyiksi aluevarauksiksi eikä niissä ole tehty eri intressien yhteensovittamista (joka tehdään yleiskaavaluonnosta valmisteltaessa). Siten suunnittelun tarkentuessa myös luontoarvojen turvaamisen vaatimat suojavyöhykkeet voidaan määritellä ja osoittaa.
- Maakunnallisen ja paikallisen tason luontoarvojen turvaamisen keinoja määritettäessä on huomioitava niiden maaomistajalle kohdistuvan haitan kohtuullisuus sekä yhteensovitus esim. metsälain kanssa. Erityisesti tämän tason luontoarvojen varjelua ei yleensä toteuteta perustamalla luonnonsuojelualue eivä suuri osa kohteista täytä esim. METSO-ohjelman vaatimuksia, jolloin maanomistaja ei saa kompensatiota metsänkäytön rajoituksista. Luontoarvojen varjelusta maanomistajalle aiheutuvan rasituksen kohtuullistamisen keinoja ovat mm. alueen pienialaisuus tai suojelun määräaikaisuus.

Rakennettu kulttuuriympäristö

- Suunnittelualan kulttuuriympäristöt ja maisemarakenne sekä niiden ominaispiirteet on tunnistettu kehityskuvaselostuksessa. Tämä perustuu alueelta laadittuun kulttuuriympäristöselvitykseen (Selvitystyö Ahola 2020). Inventointi on syytä liittää aineistoon esimerkiksi linkin kautta. Erityyppiset kulttuuriympäristöt on myös tuotu visuaalisesti hyvin esiin karta-aineistossa. Erityisen ansiokasta on maisemassa rakentamista koskeva osio, jossa määritellään perustellusti rakentamisen reunaehdot (suosituksia) maisemakuvan ja kulttuuriympäristön näkökulmasta. Tämä muodostaa hyvän perustan konkreettiselle rakentamisen ohjaamiselle jatkosuunnittelussa. Sitä vastoin erityyppisen maankäytön vaikutuksia kulttuuriympäristöihin on vaikea arvioida ja tätä tulee terästä suunnittelutyön edetessä (Uudenmaan ELY-keskus).

- Nyt vaikutusten arvioinnissa on keskitytty lähinnä museoviranomaisten rooleihin, eikä esimerkiksi muiden yleiskaavan / kehityskuvan teemojen vaikutuksesta kulttuuriympäristöön ja maisemaan. Onkin siis erityisen tärkeää, että eri maankäyttövaihtojen vaikutukset kulttuuriympäristöihin yleensä ja valtakunnallisesti merkittäviin kulttuuriympäristöihin erityisesti arvioidaan tarkoin, jotta niiden ominaispiirteet pystytään huomioimaan ja turvaamaan tulevassa yleiskaavaratkaisussa sen yleispiirteisyys ja strategisuus huomioiden (Uudenmaan ELY-keskus).
- Myös kulttuuriympäristöä koskevaa teemakarttaa tulee täydentää yleiskaavatyössä siten, että siinä annetaan kulttuuriympäristöä koskevia määräyksiä kehityskuvan ja tulevan yleiskaavan strateginen luonne huomioiden. Nyt kartalla on ainoastaan informatiivinen merkitys valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen osalta, ohjausvaikutuksen puuttuessa (Uudenmaan ELY-keskus).
- Maiseman ja kulttuuriympäristön osalta kehityskuvassa on otettu huomioon maakuntakaavassa osoitetut valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät alueet ja kohteet. Yleiskaavaa varten on myös tehty sekä maisemaa, kulttuuriympäristöä että luontoa koskien selvityksiä, joissa on otettu huomioon yleiskaavan maakuntakaavaa tarkempi suunnittelutaso ja tehtävä (Uudenmaan liitto).
- Yleiskaavaa varten laaditun kulttuuriympäristöselvityksen (Selvitystyö Ahola, 2020) kohteiden rajaustapa (arvojen ydinalueet ja tukialueet) poikkeaa hieman valtakunnallisten ja maakunnallisten arvoalueiden esitystavasta, mutta lähestymistapa antaa sinänsä hyvät lähtökohdat yleiskaavataso suunnittelun taustaksi ja tueksi ja mahdollistaa paikallisten arvojen ja erityispiirteiden huomioinnin suunnittelussa. Samalla kehityskuvien eri vaihtoehtoissa testataan myös yleiskaavan esitystavan tarkkuutta. Yleiskaavaa varten laadittu rakennetun kulttuuriympäristön selvitys täydentää ja täsmentää kuvaa paikalliselle, Mäntsälän kunnan tasolla. Selvityksen kulttuuriympäristövyöhykekartta antaa hyvät lähtökohdat. Suhteuttaen selvityksessä esitettyjä kulttuuriympäristövyöhykkeitä Kehityskuvan kulttuuriympäristökarttaan, on havaittavissa muutamia puutteita. Tällaisia ovat Levannon vanhan maantien kohteet, Kaukalammen eteläpuoleiset aluetta täydentävät kohteet, sekä etelässä kunnan rajan tuntumassa olevat kaksi pientä, kulttuuriympäristön ydinalue -kohdetta. Museo esittää kulttuuriympäristövyöhykekartan kohteita täydennettäväksi Kehityskuvan kulttuuriympäristökarttaan (Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo).
- Levannon-Saaren-Kaukalammin nauhamainen kyläasutus on historiallista, yli 400 vuotta vanhaa ja rakennusperinnön merkitys on suuri. Se yhdistää kartanon ja talonpoikauskylän perintöä kauniissa viljely- ja järvimaisemassa luoden tärkeitä kaukonäkymiä sekä kulttuuri- ja luonnonmaisemaa. Nämä ominaisuudet voidaan turvata ja kehittää aluetta entistä elinvoimaisemmaksi hyvin suunnitellulla lisärakentamisella (Levannon vesiosuuskunnan, Levannon kyläyhdistys ry:n ja Saaren kartanon Keudan toimipisteen yhteinen mielipide).
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Tarkistetaan RKY-selvityksen arvokohteet ja verrataan niitä koko kunnan kehityskuvakartalla esitettyihin. Vaikutusten arviointia

tarkennetaan luonnosvaiheessa myös kulttuuriympäristöihin kohdistuvien vaikutusten osalta. Yleiskaavan kulttuuriympäristöjen varjeluun liittyviin merkintöihin liitetään tarpeelliset suojele- ja suunnittelumääräykset.

Rakentamisen sijoittuminen maisemaan

- Pelloille rakentamista tulee välttää, mutta on syytä huomioida peltojen muodot ja reunojen suoristamiset epämääräisten joutomaiden välttämiseksi. Tämän päivän isoilla koneilla ei pystytä hyödyntämään jokaista mutkaa ja nurkkaa pelloista (Yksityinen mielipide M18).
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: koko kunnan yleiskaavan esitystarkkuudella ei esitetä maatalousalueiden rajauksia tavalla, jota pitäisi tulkita kovin yksityiskohtaisesti.

Arkeologinen kulttuuriperintö

- Arkeologisesta kulttuuriperintöä tulee käsitellä yleiskaavan kehityskuvassa laajemmin. Muinaisjäännösten sijainnit olisi esitettävä kartalla yleiskaavan 2050 kehityskuvassa. Mäntsälän kunnan alueelta tunnetaan 83 kiinteää muinaisjäännöstä ja 59 muuta arkeologista kulttuuriperintökohdetta, jotka on otettava huomioon kaavoituksessa. Mäntsälän alueen muinaisjäännöksistä vanhimmat ovat esihistorialliselle ajalle ajoittuvia kivikautisia asuinpaikkoja. Merkittävä osa muinaisjäännöksistä ajoittuu kuitenkin historialliselle ajalle, jolta on peräisin mm. kylätontteja, myllynpaikkoja sekä teollisuuskohteita. Sälinkään lasiruukki (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000022102) on ehdolla Museovirastossa laadittavaan valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden luetteloon, jonka valtioneuvosto voi hyväksyä maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi (Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseo).
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: lisätään arkeologista kulttuuriperintöä kuvaava osio yleiskaavavaselostukseen ja esitetään kohteet lainvoimaisella kartalla. Merkintään liitetään tarpeelliset suojele- ja suunnittelumääräykset.

Ympäristöhäiriöt

Melu

- Yleiskaavoitus on ympäristömelun näkökulmasta merkittävin keino luoda terveellistä, turvallista ja viihtyisää ympäristöä, sekä estää ja hallita mahdollisia meluhaittoja. ELY-keskus toteaa, että luonnosvaiheeseen suunniteltu melu- ja tärinäselvitys on erittäin tarpeellinen. Meluselvityksen tekeminen tulee liittää kiinteästi liikennesuunnitteluun ja pyrkiä vähentämään liikkumistarpeita. Meluselvityksen pohjalta asumista tulee ohjata sellaisille alueille, joilla melusta ja tärinästä aiheutuva haitta on mahdollisimman pieni ja asukkaille voidaan tarjota ääniympäristöltään laadukasta, terveellistä ja viihtyisää asumista ja lähiympäristöä (Uudenmaan ELY-keskus).
- Yleiskaavatyössä tulisi liikennemelun lisäksi huomioida muut melua aiheuttavat kohteet, kuten maa-ainesten otto, ampumaradat ja moottoriradat sekä lentokentät. Näiden alueiden vaikutukset tulee arvioida kaavassa ja esittää mahdollisesti tarvittavat suoja-alueet.

Esimerkiksi Hirvihaaran ampumarata on esitetty merkitykseltään maakunnallisena ulkoampumaratana niin Uusimaa 2050 – kaavassa kuin voimassa olevissa maakuntakaavoissakin. (Uudenmaan ELY-keskus)

- ELY-keskus katsoo, että meluselvityksessä olisi hyvä selvittää myös potentiaalisia hiljaisia alueita, jotta hiljaisia alueita olisi mahdollista säilyttää ja toisaalta myös pohtia niiden hyödyntämistä esimerkiksi virkistyskäytössä (vrt. luontoarvot ja virkistys -kohta)
- Kuntalaisten viihtyisyyttä lisää, kun suuret liikenneväylät (esim. moottoritie) eristetään asuinalueista meluvällein. Hyvinvointilautakunta toteaa, että meluvällien rakentaminen (erityisesti Linnamäelle ja Hirvihaaraan) lisää asumisen viihtyisyyttä ja ihmisten hyvinvointia. Tämä tulee mahdollistaa yleiskaavassa (Vammaisneuvosto).
- Mäntsälä Aero -lentopaikkahanketta koskevissa mielipiteissä käsiteltiin hyvin monipuolisesti toiminnan aiheuttamaa meluhaittaa ympäristöön.
 - Lentomelu todettiin pahimmaksi melun lajiksi, sitten tieliikenne ja kolmanneksi raideliikenne. Lentomelu aiheuttaa eniten univaikeuksia. Lentomelu vaikuttaa lasten lukemisen oppimiseen, luetun ymmärtämiseen ja matemaattisiin suorituksiin. Kaikkinainen melu vaikuttaa niin aikuisilla kuin lapsillakin muistiin. Sydän- ja verisuonisairauksien riski kasvaa. Vaikka meluun tottuu, se ei poista terveysvaikutuksia. Tottuminen ei poista haittoja.
 - Kiihdytysauton ääni vastaa hävittäjälentokoneen ääntä, murtaen äänivallin. Tämä tulisi aiheuttamaan häiriötä paitsi alueen asukkaiden elämään myös järkyttämään ekosysteemiä kahden luonnonsuojelualueen välissä (Mustametsä ja Natura 2000). Kiinteistöjen hinnat tulisivat putoamaan, sillä lähikyliin muutetaan ja on muutettu hiljaisuuden ja rauhan takia.
 - Melusaaste on haitallinen linnustolle ja eläimistölle, erityisesti helikopterien äännet ovat pahimmat, äkilliset ja ennalta-arvaamattomat. Helikopterin aiheuttama melusaaste on merkittävä kotirauhan häirintä.
- Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: yleiskaavan luonnoksen valmistelun kanssa rinnan tilataan liikennemelun ja tärinän selvitys, joka keskittyy erityisesti pääliikenneväylien varsien uuden ja muuttuvan maankäytön arviointiin. Harkitaan, onko työhön syytä liittää hiljaisten alueiden kartoitustyö. Mäntsälä Aero -hankkeen osalta ympäristöluvassa on tutukittu meluvaikutukset ja niiden tarpeelliset hillintäkeinot.

Vaikutusten arviointi

- Sipoon kunnan mielestä kehityskuvavaiheen vaikutusten arviointi on Sipoon näkökulmasta riittävä ja siinä on nostettu hyvin esiin ne tekijät, joihin tällä suunnittelutasolla voidaan ja pyritään vaikuttaa (Sipoon kunta).
- Kehityskuvien vaikutusten arvioinnissa vastakohtaistetaan tulevaisuuden vaatimusten attribuutit viihtyisyys ja elämyksellisyys säilyneitä ajallisen kerroksisuuden elementtejä kohtaan, aivan kuin nämä olisivat toistensa poissulkevia päämääriä. Nimenomaan kerroksellisuus on viihtyisän ja elämyksellisen taajamakuvan lähtökohta. Museo esittää, ettei vaikutusten arvioinnissa turhaan

kärjistettäisi ja asetettaisi vastakkain kehittämisen ja vaalimisen elementtejä (Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseo).

- Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Vaikutusten arviointi tarkentuu sitä myötä, kun yleiskaavaluonnoksen valmistelu tuottaa konkreettista arvioitavaa suunnitelma-aineistoa. Harkitaan vaikutusten arvioinnin tai sen osan tilaamista ulkopuolisena konsulttiselvityksenä esim. luontoarvoihin kohdistuvien vaikutusten arviointi (esim. Natura-arviointi, vaikutukset lajisuojeluun...)

Ilmastovaikutusten arviointi

- Yleiskaavatyössä tulisi käsitellä ilmastovaikutuksia nyt kehityskuvien selostuksessa esitettyä monipuolisemmin. Liikenteen näkökulmasta suurin haitallinen ilmastovaikutus on matalan tehokkuuden laaja-alaisten asuntoalueiden toteuttamisella etäämmälle keskustasta ja asemanseudusta. Maankäytön näkökulmasta myös uusien maa-alueiden käyttöönoton vaikutuksia hiilinieluihin ja varastoihin on hyvä arvioida, ja tehdä uusien alueiden käyttöönotosta päätöksiä vasta näiden arvioiden pohjalta (Helsingin seudun liikenne - kuntayhtymä HSL).
- Kehityskuvassa on nyt tarkasteltu kolmea väestönkasvu- ja rakentamismäärävaihtoehtoa. Tarkasteluun olisi hyvä liittää myös selvitys kaavan ilmastovaikutuksista. Viimeistään tämä tarkastelu tulee huomioida luonnosvaiheessa (Keski-Uudenmaan ympäristökeskus).
- Uudenmaan ELY-keskuksen lausunnossa ilmastovaikutusten arviointia käsiteltiin laajasti. Yleiskaavatyössä Mäntsälän kunnalla on mahdollisuus tehdä ratkaisuja, jotka edistävät päästövähennys- ja muiden ilmastotavoitteiden saavuttamista. Rakennemalleissa esitetyt ratkaisut eivät tue tätä (mm. rakentamisen jakautuminen 70 % / 30 %). Mäntsälän yleiskaava 2050 kehityskuvakokonaisuuden ilmastovaikutusten hahmottaminen on hankalaa. Selostus sisältää vain muutaman epämääräiseksi jäävän viittauksen ilmastotavoitteisiin ja hiilineutraaliuteen. Se ei sisällä kehityskuvavaihtoehtojen ilmastovaikutusten arviointia eikä se peilaa ratkaisuja Mäntsälää koskeviin ilmastotavoitteisiin.
- Ilmastonäkökulmasta tarkasteltuna kehityskuvavaihtoehdot eivät hyödynnä kunnalla MRL:n yleiskaavan sisältövaatimusten 39 §:n kohdan 4 sisällön mukaisia mahdollisuuksia liikenteen, erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestäväällä tavalla. (Uudenmaan ELY-keskus)
- Yleiskaavasta on hyvä tehdä ilmastovaikutusten arviointi. Yleiskaavatyön kehityskuvavaiheeseen ajoittuvaa ilmastovaikutusten arviointia on mahdollista hyödyntää ilmastonäkökohtia paremmin huomioivan kaavan valmistelussa ja eri vaihtoehtojen ilmastovaikutusten vertailussa. Ilmastovaikutusten arviointikokonaisuus ja sen taustalla olevat selvitykset tulee sisällyttää kaavan jatkosuunnittelussa kaavaselostukseen ja -aineistoon. Arvioinnin tulokset on huomioitava soveltuvilta osiltaan kaavaratkaisussa ja -määräyksissä (Uudenmaan ELY-keskus).
- ELY-keskuksen lausuntoon sisältyy laaja osio, jossa neuvotaan, mitan yleiskaavan ilmastovaikutusten arviointi tulisi suorittaa.
 - Vaikutus yleiskaavaluonnoksen laatimiselle: Vaikutusten arviointi tarkentuu sitä myötä, kun yleiskaavaluonnoksen

valmistelu tuottaa konkreettista arvioitavaa suunnitelma-aineistoa. Harkitaan vaikutusten arvioinnin tai sen osan tilaamista ulkopuolisena konsulttiselvityksenä.